

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPL

JAWNE
POUFNE

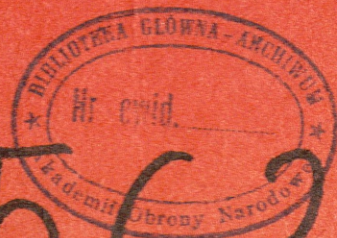
Egz. Nr 2

Plk doc. dr Tadeusz MIROWSKI

**DOWODZENIE WOJSKAMI OPL PODCZAS ODPIERANIA
NALOTÓW NIEPRZYJACIELA POWIETRZNEGO**

MATERIAŁ DO STUDIOWANIA

55624

WARSZAWA

LISTOPAD

1981

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPL

JAWNE
POUFNE

Egz. Nr 2

Plk doc. dr Tadeusz MIROWSKI

DOWODZENIE WOJSKAMI OPL PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW NIEPRZYJACIELA POWIETRZNEGO

MATERIAŁ DO STUDIOWANIA

55624

WARSZAWA

LISTOPAD

1981

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP.
WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPL

JAWNE

~~POUFNE~~

Egz.nr...²

Archiwum

płk doc.dr Tadeusz MIROWSKI

DOWODZENIE WOJSKAMI OPL
PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW WIEPRZYJACIELA

Materiał do studiowania

*Bulltopikum
nr. "JAWNE"
płk. W. Kolluś
22.01.2003*

T R E Ś Ć

	str.
1. W S T P - Geneza problemu	3-5
2. Istota i treść dowodzenia wojskami /siłami i środkami/ OPL w świetle teorii kierowania	6-10
3. Dowodzenie siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela	11-32
3.1. Istota i treść dowodzenia.....	11-15
3.2. Kierowanie ogniem w dowodzeniu wojskami OPL	16-19
3.3. Centralizacja i decentralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/	20-25
3.4. Rola i kompetencje PD OPL dywizji i SD OPL armii /frontu/ w zakresie dowodzenia	26-51
4. ANEKSY - wypisy z oficjalnej literatury przedmiotu.....	33-80
5. Wykaz podstawowej bibliografii	81.

1. W S T P - Geneza problemu.

Stały rozwój i doskonalenie środków walki wojsk OPL, wprowadzenie na uzbrojenie nowych rodzajów broni przeciwlotniczej, ilościowy i jakościowy wzrost potencjału ogniowego, a także doskonalenie struktur organizacyjnych i zasad bojowego wykorzystania sił i środków OPL wojsk lądowych, sprawiają, że dowodzenie obroną przeciwlotniczą we współczesnych warunkach jest procesem złożonym i wymaga zarówno sprawnego przygotowania wojsk OPL do działań bojowych jak i operatywnego i skutecznego kierowania nimi w walce.

Szczególne znaczenia w sferze teorii i praktyki dowodzenia nabiera współcześnie poszukiwanie optymalnych i racjonalnych rozwiązań w dziedzinie kierowania siłami i środkami OPL podczas odpiernania nalotów nieprzyjaciela powietrznego - na poszczególnych szczeblach dowodzenia. Kierowanie walką w trzecim wymiarze było i pozostaje problemem, który nosi znamiona kontradwersyjności poglądów i stanowisk, zwłaszcza w kwestii jednolitych zasad i praktycznych rozwiązań, w świetle coraz bardziej, złożonych warunków prowadzenia walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela obronę napadniętego stanu i możliwości systemu dowodzenia wojskami OPL. Trzeba przy tym podkreślić, iż w tej dziedzinie nauka i teoria dowodzenia, nie zawsze dotrzymuje kroku dynamice przemian organizacyjno-strukturalnych oraz ilościowo-jakościowym przeobrażeniem w potencjale techniczno-bojowym i możliwościach sił i środków OPL. Należy również nadmienić, że doskonalenie i rozwój środków /systemów/ dowodzenia, zwłaszcza zautomatyzowanych systemów kierowania wojskami OPL nie idzie w zgodnej parze z dynamiką rozwoju i wdrażaniem do wojsk techniki bojowej /środków walki/. Jesteśmy właśnie w etapie przejściowym, który charakteryzuje się między innymi tym, że:

- po pierwsze: związki taktyczne i oddziały rakietowe wojsk OPL posiadają zautomatyzowane zestawy /systemy/ dowodzenia /kierowania ogniem/, które zapewniają w sposób operatywny kierować walką podległych środków ogniowych. Ponadto, pozwalają w znacznym stopniu "łagodzić" ^{deficyt} czasu, odgrywający decydującą rolę w efektywnym wykorzystaniu potencjału bojowego. Dysponują one również środkami ogniowymi o wysokiej autonomii w zakresie kierowania walką /ogniem/. Rozwój i doskonalenie techniczne tych środków wskazuje, iż proces autonomiczności będzie się rozszerzał i utrwałak.
- po drugie: punkty dowodzenia obroną przeciwlotniczą /PDOPL

dywizji, pułku; SD OPL szczebla operacyjnego/ dysponują aktualnie technicznymi środkami /urządzeniami/ dowodzenia znacznie odbiegającymi od jakości i techniki kierowania walką wspomnianych wyżej.

Planszeto-foniczny system dowodzenia działalnością bojową sił i środków OPL we współczesnych warunkach w sposób istotny wywiera wpływ nie tylko na jakość dowodzenia, ale również, - a może przede wszystkim na jego zakres i treść.

Fakt ten, nie można nie uwzględnić, jeśli kierowanie walką sił i środków OPL ^{ma zapewnić optymalne wykorzystanie} potencjału bojowego, efektem finalnym którego jest zadanie SNP nieprzyjaciela maksymalnych strat i skuteczna osłona wojsk.

W tych warunkach istnieje pełna potrzeba poszukiwania racjonalnych rozwiązań dowodzenia siłami i środkami OPL, zwłaszcza właściwych /optymalnych/ relacji i sprzężeń organizacyjno-strukturalnych oraz ustalenia /ujednoczenia/, stosowanie do aktualnego stanu i możliwości technicznych środków dowodzenia - zakresu i treści kompetencyjnych ~~usprawnień~~, poszczególnych szczebli dowodzenia, spinających proces kierowania, w jedną spójną całość /system/.

Aby to osiągnąć należy przede wszystkim uporządkować i jednolicie zinterpretować podstawowe pojęcia /kategorie/ i przypisywane im treści w dziedzinie dowodzenia wojskami, jako szczególnej formy kierowania, w tym również kierowania ogniem jako części składowej dowodzenia siłami i środkami OPL. W tym względzie nie ma zgodności poglądów, wręcz odwrotnie, mimo pewnych pozorów istnieje swoisty zbiór pojęciowy, który w szeregu przypadkach można traktować nie jako zasadę opartą na naukowych podstawach teorii kierowania i zarządzania / w tym również na dorobku takich dyscyplin jak: prakseologia, cybernetyka, itp./ - lecz jako osobisty ^{poziór} autorów, znajdujący swoje miejsce w oficjalnych i obowiązujących wydawnictwach.

Spośród wielu przykładów /patrz - aneksy/, szczególnie wyraźnie zarysowuje się linia podziału w poglądach na istotę i treść takich pojęć jak: dowodzenie /kierowanie/ wojskami /siłami i środkami OPL podczas odbierania nalotów nieprzyjaciela, rozumiane często jako - kierowanie ogniem, na różnych szczeblach dowodzenia.

Natomiast sam termin "Kierowanie ogniem" traktowany jest wieloznacznie, a w szeregu przypadkach jego zakres rozszerzany jest na sferę innych dziedzin i funkcji dowodzenia,

rozumianych jako działalność przygotowawcza /czynności i przedsięwzięcia/ realizowana przez odpowienie organa dowodzenia wojskami OPL w procesie planowania i organizacji działań bojowych /np. organizacja rozpoznania, organizacja systemu ognia, przygotowanie punktów dowodzenia, itp./.

Zmiany w strukturze organizacyjnej i wyposażeniu wojsk OPL, zwłaszcza wprowadzenie do związków taktycznych pułków rakiet przeciwlotniczych /"OSA" i KUB"/, wymaga jednoznacznego określenia miejsca i roli PD OPL dywizji, a także SD OPL armii w zakresie kierowania /dowodzenia/ działalnością bojową podległych sił i środków OPL podczas odpierania uderzeń z powietrza.

Celem niniejszego materiału jest więc zajęcie określonego stanowiska w tej dziedzinie, z punktu widzenia ogólnej teorii organizacji i zarządzania, jako wiodącej dyscypliny naukowej w tym temacie, atakże w oparciu o analizę i uogólnienia istniejącego dorobku publicystycznego i doświadczenia z praktyki wojsk w tym zakresie.

x

x

x

Temat stanowiący treść niniejszego materiału był przedmiotem wykładu w ramach kursu szkoleniowo-metodycznego kierowniczej kadry wojsk OPL, organizowanego przez Szefostwo Wojsk OPL MON w dniach 10-13.11.1981 r. w garnizonie BOLESŁAWIEC.

W ramach kursu prezentowano również praktyczne zajęcia związane z dowodzeniem środkami OPL dywizji oraz kierowaniem ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela /płk M. HUMENNY - ŚOW/. Przebieg kursu potwierdził aktualność tematu i potrzebę dalszego działania w kierunku ujednoczenia poglądów /teoretycznych zasad dowodzenia/ oraz doskonalenia praktycznych rozwiązań w tym zakresie.

Szef wojsk OPL MON postawił przed szefami wojsk OPL CW, szefami OPL ZT i dowódcami jednostek jako jedno z ważniejszych zadań szkoleniowych na 1982 r. - doskonalenie dowodzenia środkami OPL na szczeblach taktycznych.

Problematyka ta powinna być również doskonalona w szkoleniu słuchaczy ASG WP oraz znaleźć szersze teoretyczne oświetlenie w opracowywanych przez Katedrę TWOPL podręcznikach i skryptach.

2. ISTOTA I TREŚĆ DOWODZENIA WOJSKAMI /SIŁAMI I ŚRODKAMI/ CEL W ŚWIETLE TEORII KIEROWANIA.

Zgodnie z teorią organizacji i zarządzania k i e r o w a n i e jest to powodowanie, aby dany układ /przedmiot kierowania/ zachowywał się zgodnie z /wolą/ celami/społecznie akceptowanymi/ układu kierującego // przedmiotu kierowania/X/.

Główną motywacją podmiotu kierowania jest, aby skutki działania układu /obiektu/ kierowanego zapewniały realizację zamierzonego celu. Wytyczenie celu działania i powodowanie aby został on osiągnięty wymaga dysponowanie określonymi zasobami /siłami i środkami/, Uwzględnienia warunków /otoczenia, sytuacji/ w których działanie przebiega oraz wyboru odpowiednich sposobów zapewniających realizację celu. Między tymi czynnikami /elementami/, stanowiącymi niezbędny warunek każdej złożonej działalności oraz związku zachodzącego pomiędzy podmiotem i przedmiotem kierowania występują bardzo ścisłe powiązania i wzajemne uwarunkowania /sprzężenia/. Stąd kierowanie wojskami jest szczególnym rodzajem działań zorganizowanych i wymaga różnych form oddziaływania na obiekt /układ/ kierowany. Do podstawowych z nich zalicza się: zarządzanie, dowodzenie, rządzenie /administrowanie/, doradzanie i wymuszanie. Wynika stąd, iż d o w o d z e n i e jest pojęciem węższym od kierowania, ponieważ iż w praktyce dowodzenia, często przyjmuje się jako synonimy /np. dowodzenie, kierowanie wojskami - patrz LEKSYKON Wiedzy Wojskowej wyd. MON 1979 r. i inne/. Aczkolwiek w świetle teorii organizacji i zarządzania - dowodzenie traktowane jest jako jeden z rodzajów kierowania wojskami, tym nie mniej w działaniach bojowych z racji zasady jednoosobowej odpowiedzialności dowódczej, a także szczególnych współzależności w układach kierowania i warunkach działania /sytuacji bojowej/ - stanowi ono pojęcie ogólniejsze, tożsame z kierowaniem wojskami, przejawiające się w różnych formach i funkcjach działalności organów dowodzenia, stosownie do

X/ "Kierowanie jest to w ogóle powodowanie, aby jakikolwiek obiekt /kierowany/ zachował się zgodnie z wolą innego obiektu /kierującego/ a więc polega na oddziaływaniu jednego obiektu na drugi powodującym dla obu określone skutki".

J. KURNAL: o kierowaniu, dowodzeniu i zarządzaniu.

Myśl Wojskowa Nr. 1/1970 r.

zakresu ich kompetencji^{x/}. Słusznym więc wydaje się być określenie że d o w o d z e n i e jest szczególnym rodzajem kierowania wojskami, któremu podporządkowane są inne formy kierowania o których była mowa wyżej.

W literaturze traktującej o teorii dowodzenia, pomimo że występują różne sformułowania samej definicji dowodzenia /wyrażane z różnych punktów widzenia: praktyka, teoretyka, cybernetyka, itp.^{/xx/}, tym nie mniej istota dowodzenia wojskami jest w zasadzie jednoznacznie rozumiana /patrz aneksy/.

Panuje zgodność co tego, że dowodzenie odnosi się do określonej działalności dowódców i ich organów dowodzenia w określonym systemie kierowania i określonej dziedzinie.

Najogólniej przez d o w o d z e n i e rozumie się całość kształt działalności dowódców /szefów/ i ich organów dowodzenia /sztabów/ realizowanej w ramach określonego systemu kierowania, w zakresie przygotowania wojsk do działań bojowych i kierowania ich
^(wysięku) na pomyślnie wykonanie zadań bojowych w toku walki.

Istota dowodzenia polega więc na kompleksowym kształtowaniu wszystkich składowych elementów gotowości bojowej i powodowaniu takiego działania /użycia/ podległych wojsk /sił i środków/, które zapewni osiągnięcie zamierzonego celu /wykonanie zadań/. Efektywność dowodzenia wyraża się więc skutecznością działania wojsk w dążeniu do osiągnięcia określonego celu.

Dowodzenie wojskami przejawia się w realizacji określonych funkcji kierowania. Do zasadniczych z nich należą: decydowanie, planowanie, organizowanie, pobudzanie, kontrolowanie.^{xxx/}

x/ artykuły: 1. J.KURNAL: Myśl Wojskowa nr 1/1970 r.

2. B.MORAWSKI: Myśl Wojskowa nr 9/1976 r.

xx/ por. - jw.

xxx/A. APCNOWICZ: Dowodzenie wyd. MON 1961

KIEROWANIE

Kierowanie siłami zbrojnymi

FORMY KIEROWANIA

ZARZĄDZANIE

DOWODZENIE

RZĄDZENIE

DORADZANIE

WYMUSZANIE

DOWODZENIE
WOJSKAMI - SZCZEGÓLNY
RODZAJ KIEROWANIA

Całokształt działalności dowódców i ich organów dowodzenia /sztabów/ realizowanej w ramach określonego systemu kierowania w zakresie przygotowania wojsk do działań bojowych i kierowanie ich wysiłków na pomyślne wykonanie zadań w toku walki.

FUNKCJE I TREŚĆ DOWODZENIA

DECYDOWANIE

PLANOWANIE

ORGANIZOWANIE

POBUDZANIE DO
DZIAŁANIA

KONTROLOWANIE

Utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego i gotowości bojowej wojsk do wykonania zadań; ciągłe zdobywanie i przetwarzanie danych o sytuacji oraz wykrywanie prawdopodobnych zamiarów nieprzyjaciela; terminowe podejmowanie decyzji i przekazanie zadań podwładnym; przygotowanie wojsk do działań i wszechstronne ich zabezpieczenie; organizowanie i utrzymanie ciągłego współdziałania; kontrolowanie/postawionych wojskom zadań i udzielenie im pomocy w realizacji.

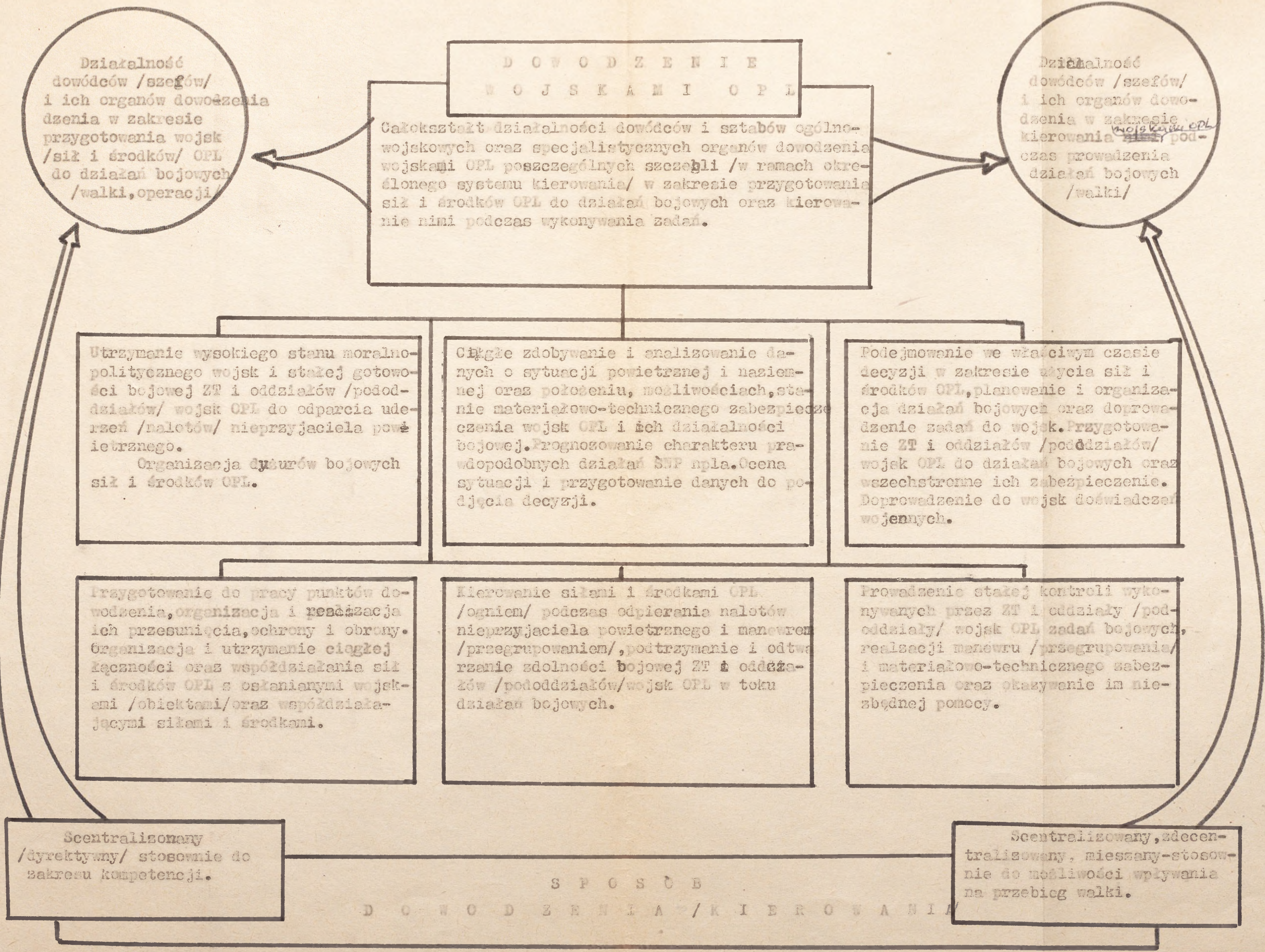
Rys. 1 Istota i treść dowodzenia /kierowania/ wojskami.

Kolejność układu tych funkcji uwarunkowana jest typowym ich następstwem czasowym w przeciętnej działalności dowódców i ich organów dowodzenia /układu metodologiczny/. W praktyce dowodzenia wojskami pomiędzy tymi funkcjami występują ścisłe związki /sprzężenia/ i współzależność, wynikająca ze struktury organizacyjnej i warunków w jakich przebiega proces uzyskiwania informacji sytuacyjnych i ich przetwarzanie w informacje decyzyjne. Każdej funkcji dowodzenia przypisany jest ściśle określony zakres czynności dowódców /szefów/ i ich organów dowodzenia stosownie do szczebla organizacyjnego i ustalonych kompetencji. Decydowanie, czyli podejmowanie decyzji jest domeną dowódców i stanowi główną funkcję kierowania wojskami, determinującą charakter i realizację pozostałych funkcji.

Dowodzenie wojskami charakteryzuje się tym, że obejmuje dwie fazy /okresy/: przygotowanie wojsk do działań bojowych /walki, operacji/ i kierowanie nimi podczas realizacji zadań /dowodzenie w toku walki/.

Cechą właściwą współczesnych działań bojowych, jest między innymi to, że okresy te mogą nie być wyodrębnione w czasie i przebiegać równolegle. Stąd wynika ścisła współzależność poszczególnych funkcji dowodzenia w procesie kierowania wojskami oraz wiodąca rola funkcji decydowania. W tych warunkach zakres i sposób dowodzenia wojskami uzależniony jest w głównej mierze od czynnika czasu i związanych z nim możliwości systemu informacyjnego.

Istotę i treść dowodzenia wojskami OPL przedstawia rys.2.

Ryc.2. Istota i treść dowodzenia wojskami OPL

3. DOWODZENIE SIŁAMI I ŚRODKAMI OPL PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW NIEPRZYJACIELA.

3.1. Istota i treść dowodzenia.

Dowodzenie siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów SNP nieprzyjaciela jest częścią składową kierowania wojskami OPL /kierowania obroną przeciwlotniczą/ i stanowi szczególny rodzaj /element składowy/ działalności dowódców /szefów/ i ich organów dowodzenia w zakresie kierowania walką podległych związków taktycznych i oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL w toku realizacji przez nie zadań bojowych./walki ze SNP nieprzyjaciela/. Ze względu na złożony, charakter sytuacji powietrznej i wysoce dynamicznej przebieg działań, ten rodzaj dowodzenia siłami i środkami OPL wymaga szczególnie dobrego przygotowania wojsk do prowadzenia działań bojowych /walki/, a w szczególności: utworzenia i utrzymania w toku walki wymaganego ugrupowania sił i środków OPL; organizacji systemu ognia przeciwlotniczego i rozpoznania; sprawnego i operatywnego systemu dowodzenia, zwłaszcza obiegu informacji sytuacyjnych i decyzyjnych; właściwej organizacji współdziałania i wszechstronnego zabezpieczenia działań.

Dowodzenie /kierowanie/ siłami i środkami OPL ma na celu jak najpełniejsze /najbardziej racjonalne/ wykorzystanie możliwości bojowych środków ogniowych wojsk OPL i współdziałającego lotnictwa myśliwskiego w walce ze SNP nieprzyjaciela, odparcie jego nalotów i zadanie mu maksymalnych strat. Realizacja tego celu wymaga ścisłej i bieżącej koordynacji wysiłku bojowego środków OPL o różnej organizacyjnej podległości i ^Wwieloszczeblowej strukturze dowodzenia - w myśl jednolitego zamiaru działań /walki/, stosowanie do aktualnej sytuacji powietrznej i naziemnej możliwości podległych wojsk oraz warunków współdziałania.

Kierowanie działalnością bojową w toku prowadzenia walki ze SNP nieprzyjaciela z racji funkcji i kompetencyjności poszczególnych szczebli dowodzenia posiada obiektywnie różny stopień uogólnienia i szczegółowości. Dotyczy to zwłaszcza podstawowej

funkcji dowodzenia, tj. podejmowania decyzji i stawiania zadań bojowych.

Występujące tendencje do nadmiernej centralizacji dowodzenia w sferze kierowania walką sprawiają, że rolę i zakres działania PD szefów OPL dywizji /pułku/ i SD OPL armii /frontu/ często utożsamia się z pojęciem - kierowania ogniem /niesłusznie/.

Dowodzenie wojskami /siłami i środkami/ OPL podczas odpiernania nalotów nieprzyjaciela powietrznego realizowane jest przez szefów wojsk OPL /szefów OPL/ nie bezpośrednio, lecz poprzez odnośnych dowódców /SD/ związków taktycznych i oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL. Wieloszczeblowa struktura organizacyjna sprawia, że decyzje i wynikające z nich zadania bojowe do odparcia nalotów nieprzyjaciela nie mogą określać /regulować/ szczegółowo wykonawstwa. Było by to sprzeczne z zasadami sprawnego działania i teorią kierowania. Sposób wykonania zadania, z uwzględnieniem konkretnych warunków określać powinien bezpośrednio przełożony środków ogniowych który praktycznie swoją decyzją może wprost wpływać na przebieg i rezultaty walki. Tego typu działalność dowódcy i jego organu dowodzenia /SD/ na niższych szczeblach organizacyjnych /w realizacji związek taktyczny, oddział wojsk OPL - pododdział ogniowy/ określa się mianem - kierowanie ogniem.

Stąd, pojęcia "dowodzenie" i "kierowanie" ogniem" nie są tożsame i aczkolwiek dotyczą tego samego procesu, tj. prowadzenia walki oraz obejmują zbliżony zakres kierowania, to jednak dowodzenie /kierowanie/ siłami i środkami OPL podczas odpiernania nalotu nieprzyjaciela jest pojęciem szerszym, o wyższym stopniu uogólnienia w sferze decydowania i wykonawstwa zadań ogniowych. W dowodzeniu realizowanym przez szefów wojsk OPL /szefów OPL/ z uwagi na dysponowanie różnorodnymi środkami walki oraz ^{całkowicie} ~~organizacyjnym~~ czasem na podjęcie decyzji i doprowadzenie jej do wykonawców, wzrasta rola i znaczenie funkcji koordynacyjnej /współdziałania/.

Dowodzenie siłami i środkami OPL w czasie odpiernania uderzenia nieprzyjaciela powietrznego rozpoczyna się od momentu napływu

pierwszych danych o celach powietrznych lub wprowadzenia przez nadrzędny punkt dowodzenia gotowości do odparcia nalotu /gotowość bojowa nr 1/ i trwa do zakończenia nalotu, zebrania danych /oceny/ o rezultatach działań bojowych i złożenia meldunków przełożonym.

Strukturę i treść dowodzenia wojskami OPL podczas odpierania nalotów oraz modelowy zakres czynności punktów dowodzenia OPL przedstawia rys. 3 i 4.

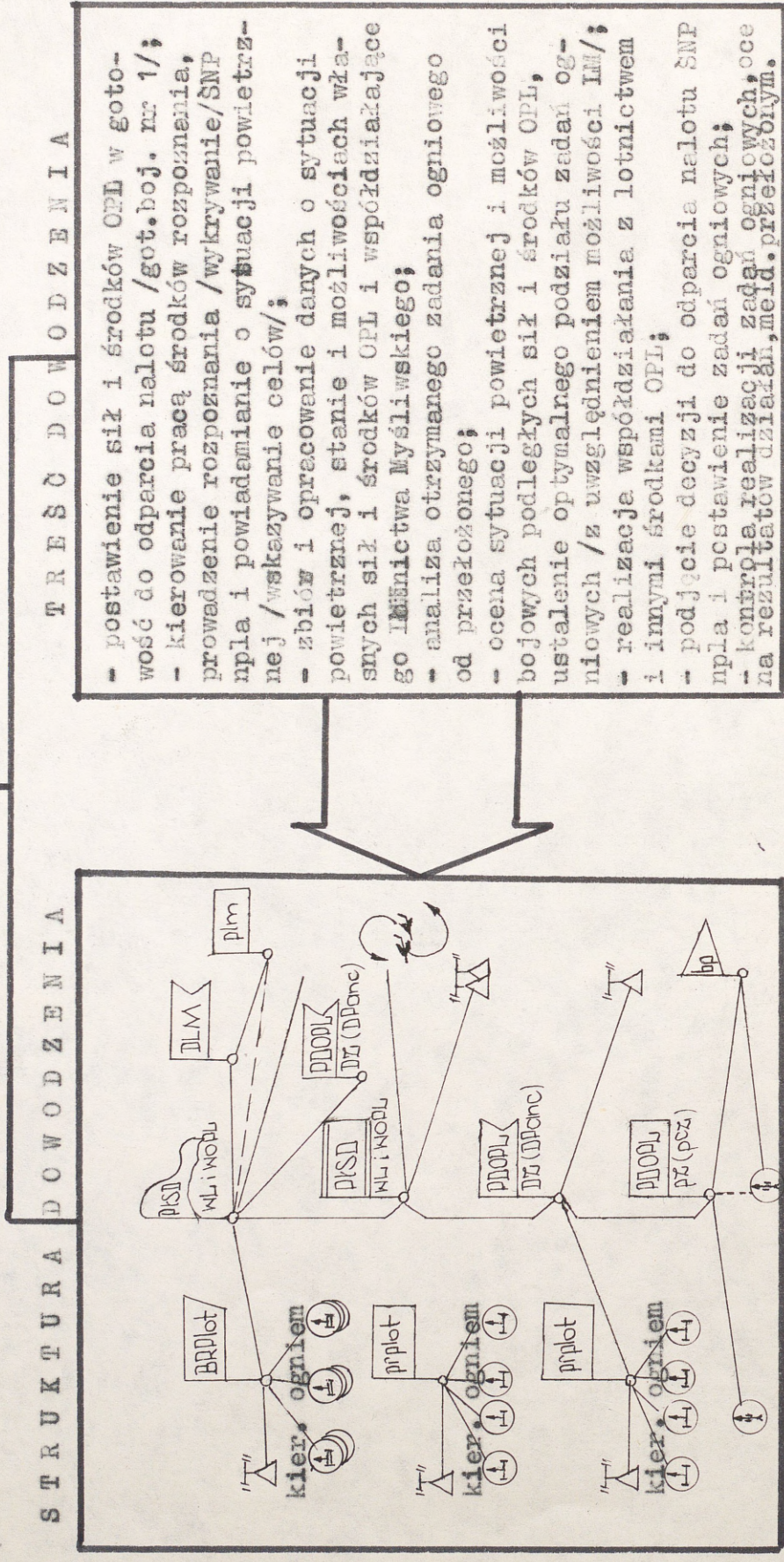
Podstawą dowodzenia wojskami OPL podczas kierowania ich działalnością bojową jest podjęcie decyzji do odparcia nalotu i postawienie zadań ognioowych. Jeśli w odniesieniu do kierowania ogniem przez dowódców /SD/ związków taktycznych i odziałów /pododdziałów/ wojsk OPL istnieje jednolita interpretacja zakresu i treści realizacji tej funkcji dowodzenia, to nie można tego odnieść w pełni do jednoznaczego rozumienia działalności kierowniczej w tym zakresie nadrzędnych punktów dowodzenia obroną przeciwlotniczą /FD OPL dywizji, pułków i SD OPL szczebla operacyjnego/.

Głównym powodem dyskusji jaka w tym temacie ma miejsce jest przede wszystkim czynnik czasu, który determinuje rozwiązania praktyczne, tj. właściwy wybór sposobów i środków dla realizacji funkcji kierowniczej.

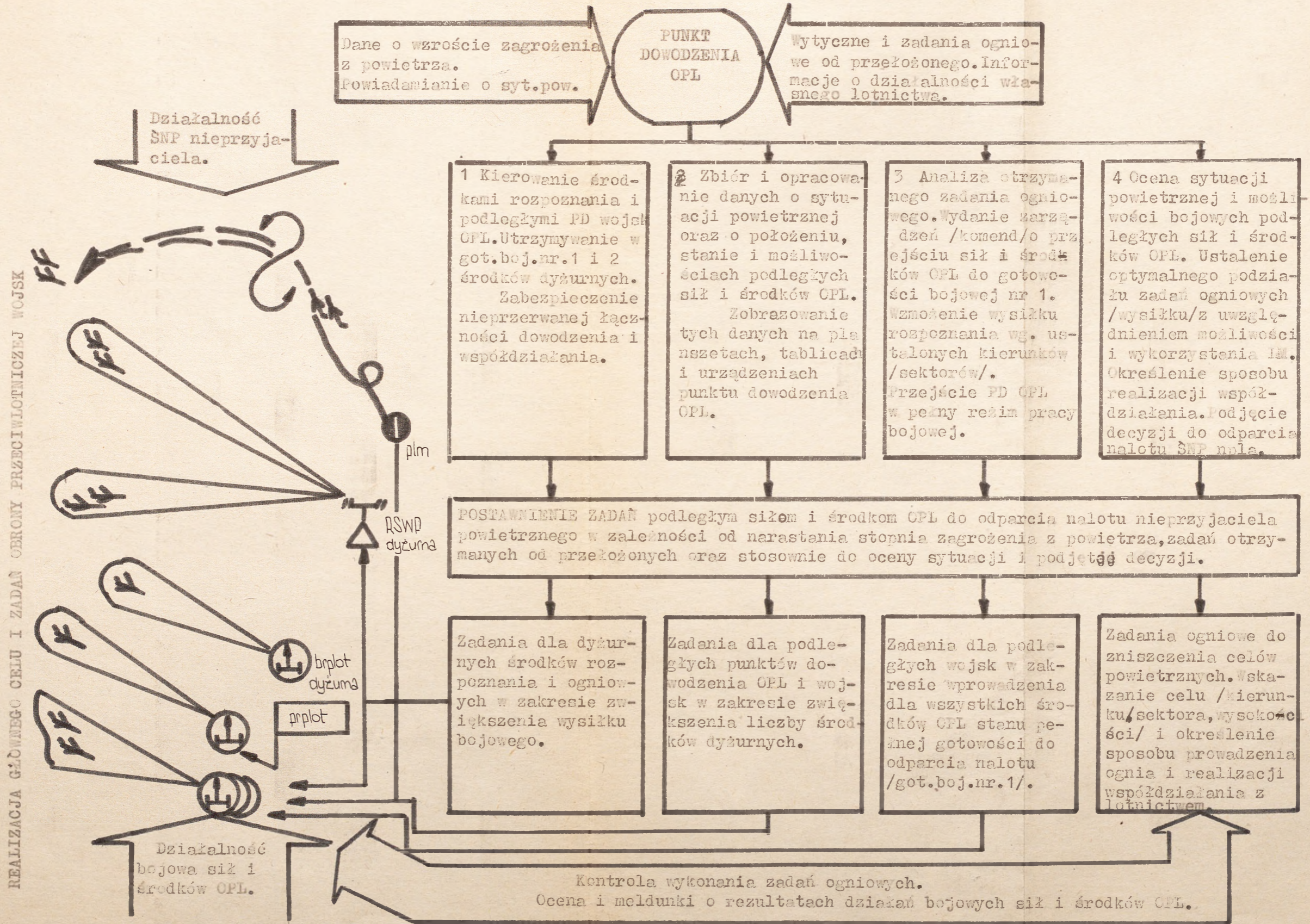
Zagadnienie to będzie szerzej omówione w dalszej części materiału.

DOWODZENIE WOJSKAMI OPL

DOWODZENIE
SIŁAMI I ŚRODKAMI OPL PODCZAS
ODPIERANIA NALOTÓW

Rys. 3. Struktura i treść dowodzenia wojskami OPL podczas odpięcia nalotów.

Rys. 4 Modelowy zakres czynności kierowania siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego.

3.2. Kierowanie ogniem w dowodzeniu wojskami OPL

Panuje pogląd, wyrażany często w oficjalnych wydawnictwach, zgodnie z którym kierowanie ogniem obejmuje: 1/.organizację kierowania ogniem; 2/. bezpośrednie kierowanie ogniem /działaniami bojowymi/^{x/}

W materiałach do szkolenia operacyjnego taktycznego /problematyka wojsk OPL/ wyd.MON/Sztab Gen. WP. - 1976 r. sygn. Szt.Gen. wewn. 20/1/76/ m.in. stwierdza się: "Kierowanie ogniem odbywa się dwoma sposobami:

- pierwszy, zasadniczy, polega na bezpośrednim stawianiu zadań ognio- wych, kontroli ich wykonania i ingerencji w czasie wykonywania za- dań;
- drugi polega na wcześniejszym opracowaniu wytycznych do prowadzenia ognia i przekazaniu ich pododdziałom i sprawdzeniu znajomości. Stosuje się go przy zdecentralizowanym systemie dowodzenia środkami OPL

I dalej: "Rola Szefa OPL dywizji /pułku/ w zakresie kierowania ogniem polega na :

- wypracowaniu i zorganizowaniu systemu ognia przeciwlotniczego dywizji /pułku/;
- bezpośrednim kierowaniu działaniami podległych oddziałów i /pod- oddziałów/, zawsze na podziale środków do konkretnych celów powiet- nych, atakże na utrzymaniu wysokiej gotowości bojowej".....

Z punktu widzenia terminu kierowania /dowodzenia/ - o czym była mowa wyżej, trudno się zgodzić z przedstawionym wyżej stanowiskiem

W obowiązujących regulaminach walki, instrukcjach kierowa- nia ogniem, podręcznikach itp. wydawnictwach- zagadnienia traktujące o organizacji kierowania ogniem /przygotowaniu do kierowania ogniem/ czy też organizacji systemu ognia, należy rozumieć nie jako część składową kierowania ogniem - jak, to czyni wielu zwolenników takiego poglądu, lecz jako integralny element procesu dowodzenia, przejawja-

xPatrz aneksy w części dotyczącej takich zagadnień jak: organizacja systemu ognia; organizacja kierowania ogniem; przygotowanie wstępne do kierowania ogniem, itp.

cy się w funkcjach kierowania, których treścią jest przygotowanie wojsk /sił i środków/ do prowadzenia działań bojowych.

Wydaje się, że Regulamin walki wojsk raketowych OPK - Brygada /dywizjon, pułk/, wyd. DW OPK - 1981 r. sygn. OPK 843/80 - zagadnienie to określa precyzyjnie i jednoznacznie .

Kierowanie ogniem jest częścią składową dowodzenia oddziałem /pododdziałem/ raket i artylerii przeciwlotniczej w czasie prowadzenia działań bojowych /walki ze SNP nieprzyjaciela/^{x/} . Stanowi ono zespół przedsięwzięć i czynności realizowanych przez dowódcę i skład bojowy /obsługę/ stanowiska dowodzenia /pododdziału/ zapewniających jak napełniejsze wykorzystanie możliwości ogniowych w celu zadania nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat.

Kierowanie ogniem jest szczególnym rodzajem dowodzenia siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela. W odróżnieniu od pojęcia "dowodzenie" jest procesem kierowania zachodzącym w relacjach bezpośredniej podległości organizacyjnej /dowódca - środek ogniowy/ lub podległości dyspozycyjnej, w których decyzje i zadania ogniowe są przekazywane wprost z ośrodka kierowania /stanowiska dowodzenia/ do wykonawców, przy ograniczeniu możliwości wpływania na wybór sposobu realizacji zadania ogniów pośrednich.^{xx/} Ponadto występuje tylko w tych przypadkach i na tych szczeblach organizacyjnych, kiedy decyzja w zakresie użycia środków ogniowych jest alternatywą z pośród wielu możliwych.

Podstawę kierowania ogniem stanowi decyzja dowódcy /SD oddziału/ do odparcia nalotu kreścią której jest odpowiedni wybór sposobu realizacji zadania ogniowego /ześrodkowanie wysiłku podział ognia/, wydzielenie sił i środków do niszczenia poszczególnych celów powietrznych, określenie kolejności prowadzenia ognia i manewru

x/ " tym znaczeniu przez "oddział" rozumie się brygadę lub pułk raket przeciwlotniczych i pułk artylerii przeciwlotniczej.

xx/ Na przykład: system /zestaw/ zautomatyzowanego dowodzenia /kierowania ogniem/ K-1 "KHAB" lub amerykański system dowodzenia środkami raketowymi OP armii polowej AN/MSQ-4 "Missail Monitor" oraz dywizjonów "HAWK" AN/MSQ-18

prowadzenia realizowane jest równoległe z innymi czynnościami dowódcy i sztabu składowymi się na treść dowodzenia /wypracowanie kolejnych decyzji, planowanie, organizacja działań bojowych itp/. Czynności wchodzące w zakres kierowania ogniem w sensie ogólnym i metodologicznym są w zasadzie podobne do tych, które występują w dowodzeniu siłami i środkami OPL podczas odpiierania nalotów nieprzyjaciela /por. rys. 3/. Inny jest jednak stopień szczegółowości i konkretności informacji/sytuacyjnych i decyzyjnych krótszy czas obiegu tych informacji znacznie większa wiarygodność zawartych w nich danych oraz możliwość bezpośredniego wpływu organów kierowania na przebieg i rezultaty walki. Dysponowanie w ogniskach oddział - pododdział rekiet przeciwlotniczych zautomatyzowanymi systemami /zestawami/ dowodzenia, w dużym stopniu łagodzi deficyt czasu, stwarza realne przesłanki do tego, że rezultat działań bojowych prowadzonych przez podległe pododdziały ukształtuje się zgodnie z przewidywaniami i decyzją dowódcy /główny cel kierowania/. Kierowanie ogniem jest wyrazem tzw. "płaskiej" struktury organizacyjnej, której cechą charakterystyczną jest większa operatywność dowodzenia i bezpośredni kontakt z wykonawcami. Nie może ono jednak być oderwane od ogólnego - systemowego kierowania walką ponieważ stanowi jego część składową, podporządkowaną głównemu celowi obrony przeciwlotniczej. Z drugiej zaś strony kierowanie ogniem zawiera elementy współdziałania wewnętrzne /pomiędzy układami - przedmiotami kierowania/ oraz uwarunkowania zewnętrzne /systemowe/. Te ostatnie uzależnione są od decyzji /informacji/ wyższych organów kierowania tj. punktów dowodzenia przełożonego które stosownie do zakresu kompetencji, cel walki ze ŚNP nieprzyjaciela realizują w drodze kompleksowego wykorzystania wszystkich posiadanych sił i środków OPL, w tym również lotnictwa myśliwskiego. Stąd współdziałanie jest głównym czynnikiem, który KIEROWANIE OGNIEM CZYNI PODRZĘDNYM wobec dowodzenia siłami i środkami OPL podczas odpiierania nalotów nieprzyjaciela. ponieważ zakres tego ostatniego spręża się do kierowania systemowego i kompleksowego.

3. Centralizacja i decentralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/.

Dowodzenie siłami i środkami OPL podczas odpiętrania nalotów nieprzyjaciela przebiega w szczególnych warunkach, które charakteryzują się: wyjątkowo krótkim czasem na podjęcie decyzji i doprowadzenie zadań ogniowych do wykonawców; wysoką dynamiką prowadzenia działań bojowych i szybkimi zmianami w sytuacji powietrznej, dysponowaniem niepełną informacją o nieprzyjacielu powietrznym, której aktualność i wiarygodność jest ograniczona przez stosowanie zakłóceń radioelektronicznych; szerokim zastosowaniem przez SNP nieprzyjaciela różnych form sposobów przeciwdziałania obronie przeciwlotniczej. Czynniki te posiadają zasadniczy wpływ na podjęcie decyzji do odparcia nalotu i jej realizację przez wykonawców.

Wiadomo, że decyzja stanowi podstawę dowodzenia i najogólniej rzecz biorąc jest zawsze aktem świadomego wyboru spośród wielu możliwości /co najmniej dwa/, takiego wariantu działania /postępowania/, który w ocenie decydenta zapewni optymalne warunki realizacji głównego celu.

Inaczej mówiąc "głównym celem decyzji jest wywołanie czy też spowodowanie możliwie najskuteczniejszych wyników działania w pożądanym dla nas kierunku. Im odleglejsza w czasie jest zamierzona działalność, co do której podejmuje się aktualne decyzje, oraz im większego dotyczy ona kręgu wykonawców, tym bardziej problematyczne stają się wyniki decyzji i większe związane z tym ryzyko decyzję podejmuje się w przewidywaniu, że przy jej wykonawstwie istnieć będą określone ilości, im bardziej zaś są one od nas odległe w czasie, tym mniejsze są szanse, że ukształtują się zgodnie z naszymi przewidywaniami, a nie utrudnią lub zniweczą naszych zamiarów"^{x/}.

W tym kontekście należy rozpatrywać centralizację i decentralizację dowodzenia, które stanowią jak gdyby dwie strony jednego procesu. Nie należy ich przeciwstawiać, lecz poszukiwać właściwych

x/ A. APOWOWICZ: Dowodzenie, wyd MON 1961 r.

rozwiązań, odpowiadających konkretnym warunkom dowodzenia i które wzajemnie się uzupełniają, winny zapewnić optymalne wykorzystanie /użycie/ sił i środków OPL w walce.

Centralizacja i decentralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/ wyraża sposób w jaki dowódcy /szefowie/ i ich organy dowodzenia stosownie do zakresu kompetencji /uprawnień/ i konkretnych warunków sytuacji bojowej, realizują kierowanie podległymi wojskami /siłami i środkami/.

W przypadku dowodzenia wojskami OPL /kierowania ogniem/ w toku działań bojowych, chodzi głównie o zakres i treść decyzji do odparcia uderzeń z powietrza podejmowanych na określonych szczeblach organizacyjnych, oraz sposób postępowania podwładnych, kiedy nie otrzymają na czas zadań ogniowych /działanie samodzielne - wg. własnych decyzji/.

Centralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/ jest wyrazem skupienia znacznej części władzy w zakresie decydowania o użyciu i działaniu organizacyjnie lub funkcjonalnie podległych sił i środków OPL podczas odpierania nalotów.

Przy wieloszczeblowej strukturze dowodzenia oznacza również ograniczenie kompetencji niższych organów dowodzenia.

Centralizacja zakłada podejmowanie częstokroć szczegółowych decyzji, co powoduje, że są one opóźniają i nie uwzględniają wymogów konkretnej /aktualnej/ sytuacji.

Przy scentralizowanym sposobie dowodzenia /kierowania ogniem/ winny być spełnione co najmniej następujące warunki: *roczne numeracje /preliminarnie* jednolitość interpretacji sytuacji powietrznej; *jes* wymagana głębokość s strefy rozpoznania, zapewniającej podjęcie decyzji i terminowe postawienie zadań ogniowych; *niezostały wymogi obiektyw* znajomość aktualnego położenia i stanu gotowości bojowej podległych środków OPL; *niezostały wymogi obiektyw* sprawne funkcjonowanie systemu łączności.

Podstawą *zasadą* scentralizowanego dowodzenia /kierowania ogniem/ jest prawo do podejmowania decyzji i stawiania zadań ogniowych podległym siłom i środkom OPL, w zakresie ustalonych dla danego szczebla dowodzenia kompetencji. Naruszanie tych uprawnień,

w przypadkach nieuzasadnionych, prowadzi do ograniczenia możliwości bojowych i obniża efektywności walki z nieprzyjacielem powietrznym. Stąd, stopień centralizacji dowodzenia /kierowania ogniem/ wyraża się nie tylko w uprawnieniu do podejmowania decyzji ale również w treści zadań ogniowych, zwłaszcza ich ~~szerego~~główności, właściwych dla danego szczebla organizacyjnego.

Treść decyzji i zadań ogniowych do odparcia nalotu nieprzyjaciela ilustruje rys. 5.

Z powyższego wynika, że dowodzenie siłami i środkami OPL /kierowanie ogniem/ podczas odpierania nalołów jest zawsze scentralizowane w tych przypadkach kiedy organ kierujący decyduje o sposobie realizacji zadania ogniowego, posiada warunki terminowego doprowadzenia tych zadań do wykonawców oraz ma możliwości utrzymania i wpływanie na realizację współdziałania /podstawowa zasada kierowania/. Warunki te i możliwości w konkretnej sytuacji bojowej determinuje głównie czynnik czasu oraz trwała i niezawadna łączność dowodzenia.

Zagadnienie to ilustruje rys. 6.

Należy przy tym podkreślić, że w obecnych warunkach, przy braku kompleksowej automatyzacji we wszystkich ogniach dowodzenia, kierowanie działalnością bojową sił i środków OPL, obiektywnie zmuszone jest do odchodzenia od decyzji regulujących bez reszty wykonawstwo i ograniczających w ten sposób inicjatywę i możliwości bezpośrednich wykonawców ognia. Nie oznacza to bynajmniej oddania inicjatywy kierowniczej i rezygnowania z określonych uprawnień wyższych organów dowodzenia wojskami OPL. Wręcz przeciwnie, wysiłek powinien być skoncentrowany przede wszystkim na:

po pierwsze - dobrym zorganizowaniu działań bojowych podległych wojsk, a w szczególności systemu ognia i wszechstronnym jego zabezpieczeniem /w okresie planowania i organizowania działań/.

Bezwzględne egzekwowanie ustalonych zasad prowadzenia ognia i współdziałanie w toku realizacji zadań bojowych;

po drugie - ustaleniu odpowiednich, właściwych dla danego szczebla dowodzenia kompetencji w zakresie podejmowania decyzji do odparcia

Zespół informacji o aktualnym położeniu i sposobie działania SNP nieprzyjaciela oraz sytuacji r/elektron.

DO ODPARCIA
NALOTU SNP
NIEPRZYJACIELA

Zespół informacji o aktualnym położeniu i stanie got. boj. środków OPL oraz sposobie działania środków współdziałających.

TREŚĆ: 1. Określenie głównego wysiłku rozpoznania i zwalczania celów powietrznych: na jakich kierunkach i celach powietrznych ześrodkowuje się wysiłki ogniowy podległych środków;
2. Podział celów do zwalczania przez poszczególne środki OPL: podział lub ześrodkowanie ognia z uwzględnieniem współdziałania pomiędzy siłkami i środkami OPL;
3. Wybór sposobu postawienia zadań ogniowych: przydział celów, kierunku /ów/, sektora /ów/, rubieży lub wysokości działania;
4. Określenie zużycia rakiet i amunicji;
5. Wprowadzenie określonych ograniczeń w wprowadzenie ognia w celu zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa.

ZADANIA
OGNIOWE

TREŚĆ:

1. Wskazanie celu /grupy celów/ do zwalczania lub przydział sektora kierunku, wysokości zwalczania SNP nieprzyjaciela;
2. Określenie sposobów współdziałania z IM, wskazanie celów /grupy celów/, kierunku rejonu wysokości prowadzenia walki przez IM;
3. Określenie reżimu zużycia rakiet i amunicji;
4. Przekazanie sygnałów współdziałania.

w systemie
plenszetowo-
fonicznym

w systemie
zautomaty-
zowanym

SPOSOBY POSTAWIENIA ZADAŃ OGNIOWYCH

Rys. 5. Treść decyzji i zadań ogniowych do odparcia nalotu.

nalotu oraz sposobów wpływania na przebieg działań bojowych /walki/ podległych sił i środków OPL w toku ich prowadzenia. Winna przy tym obowiązywać podstawowa zasada, że im niższy szczebel dowodzenia, tym bardziej szczegółowa winna być treść decyzji i sposób jej wykonania.

Tak rozumianą centralizacją dowodzenia /kierowania ogniem/ może jedynie zapewnić skoordynowane i ukierunkowane działanie różnych sił i środków OPL oraz systemu obrony przeciwlotniczej jako całości

Stąd, kiedy z różnych względów naruszone zostaną związki i relacje w strukturze i możliwościach systemu dowodzenia, na przykład w wyniku utraty łączności, lub ograniczenia czasu niezbędnego na podjęcie decyzji i terminowe postawienie zadań $T_d \ll T_r^{x/}$, wówczas mówimy o dowodzeniu zdecentralizowanym.

Zdecentralizowane dowodzenie /kierowanie ogniem/ jest to działalność określonych szczebli organizacyjnych polegająca na samodzielnym podejmowaniu decyzji do odparcia nalotu i bezpośrednim kierowaniu działalnością ogniową podległych sił i środków OPL bez udziału wyższych organów dowodzenia. Nie oznacza to w żadnym wypadku anarchii, jest to kierowanie /działanie/ oparte na ustalonych w okresie organizacji działań bojowych zasadach i wytycznych, którym bezwzględnie kierować się muszą dowódcy i punkty dowodzenia /siły i środki OPL/ przy podejmowaniu decyzji i kierowaniu przebiegiem walki /wg przyjętych reguł gry/.

W działaniach bojowych możliwa jest również sytuacja pośrednia, kiedy będzie celowe umiejętnie łączenie w jednym spójnym procesie kierowania pewnych elementów centralizacji i decentralizacji, zwanym mieszanym /kombinowanym/ sposobem dowodzenia /kierowania ogniem/.

x/ Por. - Protinowdusznoj obrona suchoputnych wojsk, wyd. Ministerstwa Obrony ZSRR - 1979 r. str. 194 - 199.

3.4. Rola i kompetencje PD OPL dywizji i SD OPL armii /frontu/ w zakresie dowodzenia.

Jak już podkreślano w dowodzeniu siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela ważną rolę spełnia czynnik czasu. Przy czym istotny jest zarówno korzystny bilans czasu reakcji ogniowej w stosunku do czasu dyspozycyjnego $/T_r \ T_d/$, jak i sama wielkość czasu cyklu dowodzenia, będącego częścią składową czasu reakcji ogniowej systemu OPL.

Dla „płaskiej” struktury dowodzenia, w której pomiędzy środkiem ogniowym, a punktem dowodzenia podejmującym decyzję do odparcia nalotu występują bezpośrednie relacje kierowania, cykl dowodzenia jest najkrótszy i wyraża sumę czasów:

$$t_{SD} = t_{op} + t_{dec} + t_z$$

gdzie:

- t_{op} - czas opóźnienia wynikający z przekazywania /zbioru/ i przetworzenia informacji o sytuacji powietrznej;
- t_{dec} - czas potrzebny na ocenę sytuacji i podjęcie decyzji;
- t_z - czas niezbędny na przekazanie zadań do wykonawców.

W praktyce przypadek ten posiada typowe zastosowanie w procesie kierowania ogniem.

W wieloszczeblowej „smukłej” strukturze dowodzenia, która właściwa jest dla systemu kierowania wojskami OPL, cykl dowodzenia jest sumą czasów potrzebnych na wykonanie określonych czynności na poszczególnych szczeblach organizacyjnych:

$$t_{SD} = t_{SD_1} + t_{SD_2} + \dots + t_{SD_n}$$

Stąd jednoznacznie wynika, że im wyższy szczebel dowodzenia, tym bardziej odległe jest w czasie wykonanie decyzji. W praktyce oznacza to, że: po pierwsze - od momentu podjęcia decyzji, podstawą której były określone warunki, do momentu reakcji ogniowej odpowiednich środków OPL nastąpić mogą istotne zmiany w sytuacji powietrznej, w wyniku czego działalność wykonawców zgodnie z wolą decydenta może być ograniczona a nawet nie możliwa; po drugie - w określonych sytuacjach, zwłaszcza podczas działania SFP nieprzyjaciela na małych wysokościach, czas cyklu dowodzenia może przekroczyć wartość krytyczną^{x/}. Wówczas uprawnienia w zakresie decydowania o użyciu sił i środków OPL do odparcia nalotu nieprzyjaciela winny być przekazane na niższe szczeble dowodzenia; po trzecią - im wyższy szczebel dowodzenia, tym mniej szczegółowa w sensie wykonawczym powinna być decyzja do odparcia nalotu i więcej inicjatywy /uprawnień/ należy pozostawić podległym punktom dowodzenia.

Zachodzi pytanie, jeśli bilans czasu okaże się niekorzystny i będzie poniżej wartości „krytycznej”, to jaka jest wówczas rola punktów dowodzenia wojskami OPL na poszczególnych szczeblach organizacyjnych.

Punktem wyjścia do odpowiedzi na to pytanie jest stwierdzenie, że proces dowodzenia nie stanowi jednorazowego aktu decyzyjnego, lecz jest to ciągły proces informacyjno - decyzyjny, trwający co najmniej tak długo jak trwa nalot nieprzyjaciela.

x/ Czas krytyczny cyklu dowodzenia określany jest wartością czasu dyspozycyjnego /Td/.

W zależności od szczebla organizacyjnego cykl dowodzenia może zawierać się w przedziale czasu od 1 do 3-4 minut /w systemie nieautomatyzowanym/.

Nalot nieprzyjaciela w zależności od celu i zadań, zaangażowanych sił i środków, sposobu działania ŚNP, charakteryzuje się określonymi wskaźnikami czasowo-przestrzennymi, z których najważniejszymi są: ^(nalotu) czas trwania^{x/}; szerokość, głębokość i wysokość ugrupowania ŚNP nieprzyjaciela; głębokość wykonywania uderzeń; liczba kierunków; czas działania poszczególnych grup /zgrupowań/ samolotów nieprzyjaciela w rejonie obiektu ataku.

Powyższe czynniki mają istotny wpływ nie tylko na podjęcie decyzji i postawienie zadań ogniowych, ale również na funkcjonowanie procesu informacyjnego jako nieodzownego warunku i elementu dowodzenia oraz wpływania przełożonego na decyzje podwładnych. Tak na przykład zapewnienie ciągłości informacji podczas odpierania nalotu w zakresie użycia i działania lotnictwa myśliwskiego w strefach ognia oddziałów /pododdziałów/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej lub uprzedzenie zgrupowań wojsk OPL o przelotach własnych samolotów /śmigłowców/, czy też informacje o działaniu sąsiadów - mają istotny wpływ na podejmowanie decyzji i sposób prowadzenia działań bojowych przez podległe siły i środki OPL /realizacja współdziałania - ważny element każdej decyzji/. Ponadto w dowodzeniu ważną rolę odgrywa funkcja kontrolna, której istota w tym przypadku sprowadza się do stałego wpływania organów dowodzenia wojskami OPL na działalność podwładnych, aby przebiegała ona zgodnie z przewidywaniami i ustaleniami /wytycznymi/ prowadzenia walki jakich dokonano w okresie organizacji działań bojowych, a także w toku ich prowadzenia /konkretyzacja sposobów realizacji zadań stosownie do aktualnej sytuacji/.

x/ Nalot ześrodkowany może trwać kilkanaście i więcej minut, natomiast zmasowany - kilkadziesiąt minut /1 - 1,5 godziny/.

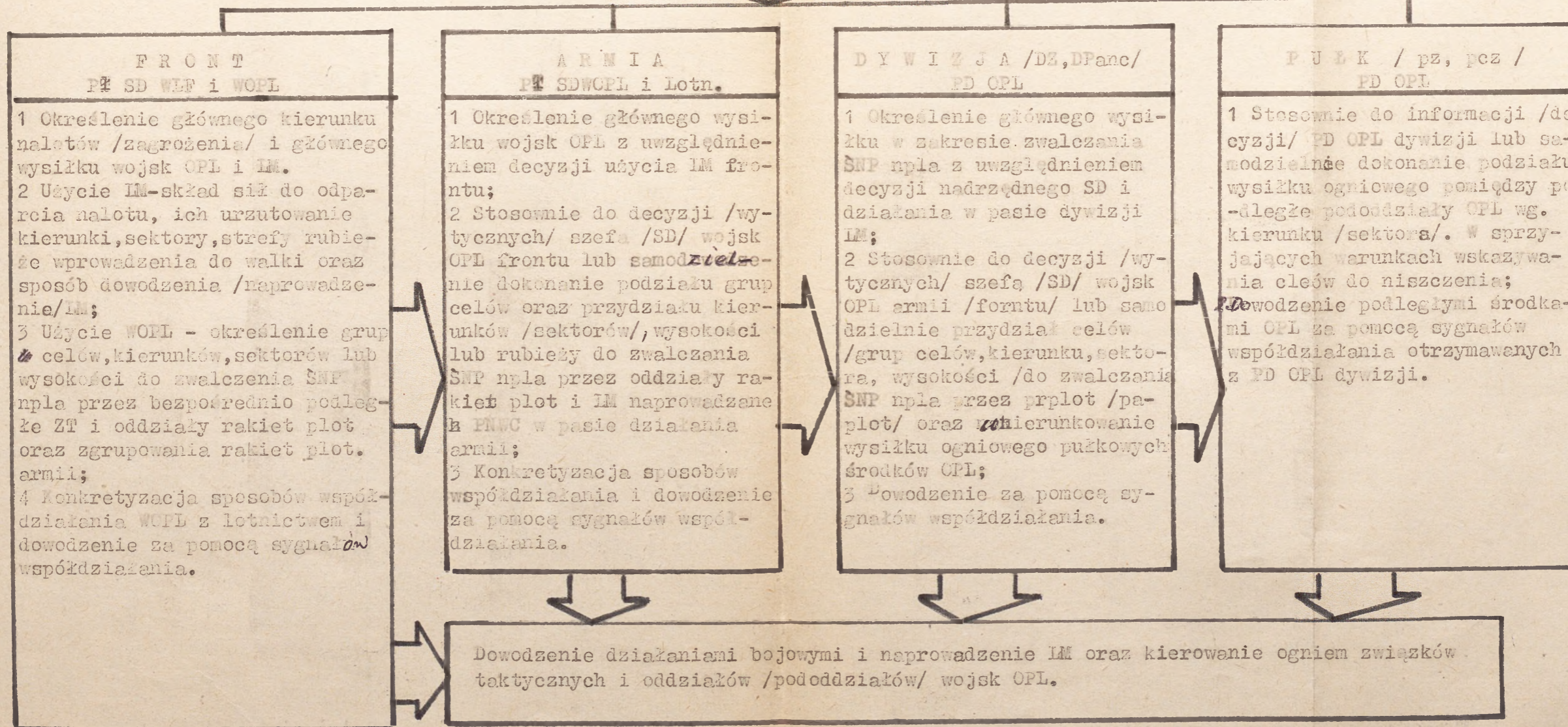
Z powyższego wynika, iż rola i zakres kompetencji PD OPL dywizji /pułku/ i SD OPL szczebli operacyjnych w dowodzeniu siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów, nie ogranicza się wyłącznie do podjęcia decyzji i postawienia konkretnych zadań ogniowych. Funkcje jakie one spełniają w procesie kierowania działalnością bojową są szersze i obejmują m.in. takie czynności jak:

- stosownie do potencjalnego stanu zagrożenia z powietrza, na podstawie różnych źródeł informacji oraz przesłanek wynikających z oceny aktualnej sytuacji taktyczno-operacyjnej /np. wprowadzenie drugiego rzutu, podejście i forsowanie przez wojska przeszkody wodnej itp./ - nalot nieprzyjaciela winien być poprzedzony wprowadzeniem dla sił i środków OPL, gotowości bojowej nr 1;
- w toku trwania nalotu ukierunkowywanie wysiłku rozpoznania i ogniowego podległych sił i środków OPL na wykrywaniu i niszczeniu celów powietrznych na określonych kierunkach, wycinkach bojowych /sektorach/ lub przedziale wysokości;
- bieżące informowanie podległych punktów dowodzenia i środków ogniowych OPL w zakresie użycia i sposobu działania lotnictwa myśliwskiego;
- informowanie o przelotach własnych samolotów /śmigłowców/ przez strefę ognia środków OPL, a w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu lotnictwa, wprowadzanie okresowych zakazów prowadzenia ognia lub innych sygnałów współdziałania;
- sprawowanie stałego nadzoru nad realizacją zadań ogniowych i współdziałaniem z lotnictwem, stosownie do ustaleń /wytycznych/ w okresie organizacji działań bojowych z potrzeb wynikających z rozwoju aktualnej sytuacji /np. ograniczenie realizacji manewru sprzętem - przesunięcie i przegrupowanie w celu maksymalnego zaangażowania środków OPL w walce, itp./;
- podjęcie określonych decyzji po odparciu nalotu o przejściu sił i środków OPL do niższych stopni gotowości bojowej w celu odtworzenia zdolności do dalszych działań oraz ustalenie porządku pełnienia dyżurów bojowych w systemie OPL związku taktycznego /operacyjnego/.

CZYNNOŚCI REALIZOWANE NA WSZYSTKICH PUNKTACH
DOWODZENIE OPL

1. Dowodzenie środkami dyżurnymi oraz postawienie pozostałych sił i środków OPL w got. boj. nr.1; 2 Kierowanie środkami rozpoznania, zbiór, opracowanie i przekazywanie informacji o sytuacji powietrznej ki elektronicznej;
3. Aktualizacja danych o położeniu i możliwościach bojowych podległych sił i środków OPL;
4. Utrzymywanie współdziałania z sąsiedziami i lotnictwem, ciągłe śledzenie i informowanie podwładnych o położeniu i działalności /przelotach/ własnych samolotów /śmigłowców/;
- 5 Analiza zadania otrzymanego z nadrzędnego PD, ocena sytuacji, podjęcie decyzji do odparcia nalotu i postawienie zadań bojowych /ogniowych/ podległych środkom OPL;
6. Ciągła kontrola realizacji postawionych zadań ogniowych, ocena ich rezultatów i złożenie meldunków przekożonym.

TREŚĆ DECYZJI DO ODPARCIA NALOTU I SPOSÓB POSTAWIENIA
ZADAŃ OGNIOWYCH

Rys. 7 Zakres i treść czynności realizowanych na punktach dowodzenia obrony przeciwlotniczej podczas odparcia nalołów /w systemie nieautomatyzowanym/.

Zakres i treść czynności, punktów dowodzenia obroną przeciwlotniczą podczas odpiierania nalotu /w systemie dowodzenia nieautomatyzowanym/ - ilustruje rys. 7.

Należy podkreślić, że w praktycznych rozwiązaniach niektóre czynności realizowane w procesie dowodzenia, z uwagi na brak kompetencji mogą być świadomie eliminowane /lub dublowane/ w ogniwach pośrednich, jeśli ich rola sprowadza się jedynie do retransmisji informacji decyzyjnych. Dotyczy to zwłaszcza takich informacji, które z racji centralizacji dowodzenia należą wyłącznie do kompetencji wyższych szczebli kierowania.

Tak, na przykład w zakresie użycia i działania Kołnictwa myśliwskiego oraz przelotów własnych samolotów, organizacyjnie możliwe jest równoległe kierowanie tych informacji do PD szefów OPL dywizji i bezpośrednio do SD oddziałów rakiet /artylerii/ przeciwlotniczych podległych związkom taktycznym /DZ, DPanc/. Może to dotyczyć również innych informacji /decyzji/ przekazywanych dotychczas w relacjach bezpośredniej łączności pomiędzy SD OPL armii i PD OPL dywizji, które ze względu na treść stanowią wyższy stopień uogólnienia i mogą być wykorzystane przez SD pułków rakiet /artylerii/ przeciwlotniczych w procesie podjęcia decyzji do odparcia nalotu SNP nieprzyjaciela.

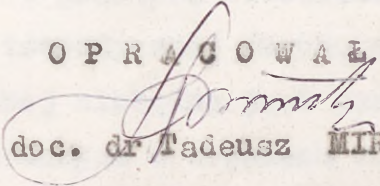
W tym celu uzasadnione byłoby organizowanie specjalnej sieci radiowej współdziałania /podobnie jak to ma miejsce w lotnictwie i wojskach OPK/.

Przedstawiony w niniejszym materiale problem stanowi w swej podstawowej części uogólnione podstawy teoretyczne dowodzenia wojskami OPL /kierowania ogniem/ podczas odpierania uderzeń z powietrza. Wnosi określone uporządkowania natury terminologicznej i metodologicznej pojęć /kategorii/ i zjawisk występujących w procesie dowodzenia w oparciu o ogólną teorię sprawnego działania /prakseologię/ i naukowe podstawy kierowania /teorię organizacji i zarządzania/.

Autor zdaje sobie sprawę z faktu, iż jest to zaledwie przyczynek do szczegółowego opracowania i rozwinięcia zawartych w materiale, niekiedy bez głębszego uzasadnienia, stwierdzeń i uogólnień. Dlatego uznano za celowe - dla przedstawienia różnych poglądów, często sprzecznych definicji i pojęć oraz różnej ich interpretacji - załączyć w formie aneksów wypisy z różnych wydawnictw i publikacji.

Warto podkreślić, iż niektóre sugestie metodologiczno - praktycznych rozwiązań zawarte w niniejszym materiale, opierają się na aktualnym stanie i możliwościach technicznych środków dowodzenia. Rozwinięcie tego tematu wymagać będzie uwzględnienia kierunków i tendencji jakie niesie za sobą postęp techniczny i związany z tym proces przejścia do kompleksowej automatyzacji dowodzenia wojskami. Jest to jednak temat, który wymaga odrębnego opracowania.

OPRACOWAŁ

płk doc. dr Tadeusz MIROWSKI

4. A N E K S Y - wypisy z oficjalnej literatury przedmiotu.

Celem załączonych do niniejszego opracowania wypisów z obowiązującej /oficjalnej/ literatury przedmiotu, jest pokazanie jak daleko niejednolicie formułowane są podstawowe pojęcia z zakresu dowodzenia wojskami OPL / w tym kierowania ogniem/ oraz jak różnie interpretuje się treść niektórych sformułowań i definicji. Zaprezentowane przykłady odnoszą się do wybranej dziedziny dowodzenia /kierowania/wojskami OPL i powinny się stać motywacją dla autorów różnych opracowań i wydawnictw, którzy kierując się ogólnymi zasadami teorii dowodzenia /teorii organizacji i zarządzania/ winny stosować jednolitą konwencję w formułowaniu nowych pojęć /definicji/ i treści im przypisywanej.

Chodzi głównie o to, aby "język wojskowy", który jest specyficzny, był jednocześnie konkretny i komunikatywny. Aby nie trzeba było posługiwać się dodatkowymi wyjaśnieniami często prostych, ale równocześnie wieloznacznie rozumianych pojęć i kategorii sztuki wojennej. Posiada to zwłaszcza praktyczne znaczenie w dowodzeniu wojskami. Tak na przykład formułowanie w dokumentach bojowych takich zaleceń wykonawczych jak: "dowodzenie /kierowanie ogniem/ centralizuje się decentralizuje się na szczeblu" itp. Co to stwierdzenie praktycznie oznacza dla wykonawcy, jakiego zakresu i treści funkcji dowodzenia /kierowania/ ono dotyczy, itp. wątpliwości rodzą się bardzo często w praktyce dowodzenia wojskami.

Stąd w dalszej działalności teoretycznej /naukowej/ oraz w pi praktyce wydawniczej i publicystycznej niezbędne jest porządkowanie terminologiczne i merytoryczne stosowanych w wojskach OPL pojęć i kategorii.

Słownik podstawowych terminów wojskowych, wyd. MON Sztab Generalny
WP - komisja słownictwa wojskowego sygn. Szt.Gen. 815/77

DOWODZENIE - działalność dowództw wszystkich szczebli mająca na celu zabezpieczenie wykonywania przez podległe wojska postawionych im zadań. Dowodzenie powinny cechować: ciągłość, operatywność i stanowczość.

KIEROWANIE OGNIEM - zespół czynności polegający na zorganizowanym wykorzystaniu środków ogniowych przez dowódców podczas wykonywania zadań bojowych. Kierowanie ogniem stanowi podstawowy element kierowania walką i obejmuje takie czynności jak: zajęcie stanowisk ogniowych, rozpoznanie, ocena i wybór celów, określenie rodzaju i liczby środków ogniowych potrzebnych do wykonania zadania, wskazywania celów, postawienie zadań ogniowych, przygotowanie danych do strzelania, określenie sposobu strzelania, ustalenie norm zużycia amunicji, wybór momentu otwarcia ognia, obserwacja skuteczności i korygowanie ognia, utrzymanie jego reżimu oraz wykonanie manewru ogniem i środkami ogniowymi.

Kierowanie ogniem - zespół czynności polegający na zorganizowanym wykorzystaniu środków ogniowych przez dowódców podczas wykonywania zadań bojowych; podstawowy element kierowania walką.

Do zasadniczych czynności kierowania ogniem należą: zajęcie stanowisk ogniowych, rozpoznanie, ocena i wybór celów, określenie rodzaju i liczby środków ogniowych potrzebnych do wykonania zadania, wskazywanie celów, postawienie zadań ogniowych, przygotowanie danych do strzelania, określenie sposobu strzelania, określenie rodzaju i sposobu wykonania ognia oraz zużycia /normy/ amunicji i wybór momentu otwarcia ognia, obserwacja skuteczności, ognia, poprawianie ognia i utrzymanie jego reżimu /dyscypliny/ oraz wykonanie manewru ogniem.

Ogniem kieruje się za pomocą komend, sygnałów i poprzez łączników. W celu dogodnego kierowania ogniem i wskazywania celów wyznacza się dozory.

Strzelba genitnymi raketami - F.K. NEUPOKOEW wyd. Ministerstwo Obrony ZSRR - MOSKWA - 1980 r. /tłumaczenie własne/.

"Kierowanie ogniem - zespół przedsięwzięć oraz czynności realizowanych przez dowódcę i skład bojowy /obsługę/ stanowiska dowodzenia w celu maksymalnego wykorzystania możliwości ogniowych pododdziałów podczas prowadzenia walki z nieprzyjacielem powietrznym.

Kierowanie ogniem pododdziałów stanowi ważną część składową dowodzenia ich działalnością bojową. Obejmuje ono:

- analizę otrzymanego zadania do zwalczania /niszczenia/ celów powietrznych;
- ocenę sytuacji;
- podjęcie decyzji w zakresie zniszczenia /zwalczania/ nieprzyjaciela powietrznego;
- postawienie pododdziałem zadań ogniowych;
- kontrolę realizacji postawionych zadań ogniowych i ocenę wyników /rezultatów/ prowadzenia walki;

Przeciwlotniczy ogień raketowy charakteryzuje się szczególnie krótkim czasem trwania i wysoką dynamiką. Dlatego kierowanie ogniem realizowane jest w warunkach wyjątkowego ograniczonego czasu. Kierowanie ogniem opiera się na racjonalnym połączeniu centralizacji i samodzielnym prowadzeniu ognia przez pododdziały.

DOWODZENIE, kierowanie wojskami:

1. całokształt celowej działalności dowódcy i sztabów realizowanej w ramach określonego systemu kierowania, zapewniającej wysoką gotowość bojową i właściwe przygotowanie wojsk do jak najlepszego osiągnięcia celów walki, bitwy lub szeregu osiągnięć: sprawne wypracowanie decyzji, we właściwym czasie postawienie zadań bojowych, organizowanie i utrzymywanie współdziałania oraz bojowego lub operacyjnego zabezpieczenia działań, a także kontrola wykonania.

Dowodzenie jest szczególnym rodzajem kierowania ze względu na strukturę organizacyjną sił zbrojnych i specyfiką realizowanych przez nie zadań, zwłaszcza w warunkach działań wojennych.....

Kierowanie ogniem hasło "OGIEN"

OGIEN Zespół czynności mających na celu zorganizowane wykorzystanie przez dowódcę będących w jego dyspozycji środków nosi nazwę **k i e r o w a n i a o g n i e m**. Obejmuje ono m.in. takie czynności, jak: zajęcie stanowisk ogniowych, rozpoznanie i wybór celów, określenie rodzaju i liczby środków ogniowych niezbędnych do wykonania poszczególnych zadań ogniowych, przygotowanie danych do strzelania, określenie sposobu prowadzenia ognia, ustalenie norm zużycia amunicji, określenie czasu otwarcia ognia, obserwacji jego skuteczności i korygowania, utrzymania jego reżimu oraz wykonywania manewru ogniem i sprzętem. Dla ułatwienia kierowania ogniem i wskazywania celów wyznacza się dozory. Ogień kieruje się głównie za pomocą komend i sygnałów.....

Dowodzenie wojskami /siłami/, działalność dowódców /szefów/, sztabów, aparatu politycznego, służb i innych organów dowodzenia w zakresie utrzymania gotowości i dolności bojowej wojsk /sił/, przygotowaniu operacji i działań bojowych oraz kierowaniu nimi podczas wykonywania postawionych zadań.

Kierowanie ogniem, przedsięwzięcia i działalność realizowana przez dowódców i sztaby w celu terminowego i efektywnego zastosowania ognia i wykonania zadań ogniowych.

Kierowanie ogniem rakiet i artylerii przeciwlotniczej realizuje się w baterii /plutonie/ i wyżej,

Podczas organizacji kierowania ogniem określa się sposób /kolejność/ wyboru celów, podziału otwarcia i prowadzenia ognia, sposoby ogniowego oddziaływania pomiędzy sąsiednimi pododdziałkami /oddziałkami/, współdziałanie z lotnictwem myśliwskim oraz przygotowuje się do pracy bojowej zautomatyzowany system /zestaw/ dowodzenia.

Kierowanie ogniem rozpoczyna się z momentem wykrycia nieprzyjaciela powietrznego i obejmuje: ocenę sytuacji powietrznej i radioelektronicznej; możliwości podległych środków OPL i warunków meteorologicznych; podjęcie decyzji do odparcia nalotu nieprzyjaciela /prowadzenia ognia/; postawienie zadań środkom rozpoznania, oddziałom i pododdziałkom rakiet i artylerii przeciwlotniczej; realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim; kontrolę działalności bojowej oddziałów i pododdziałków i ocenę rezultatów ognia.

Podczas kierowania ogniem na SD realizuje się zbiór i obrazowanie informacji o nieprzyjacielu powietrznym, własnym lotnictwie, podległych środkach i inne.

W czasie oceny sytuacji powietrznej określa się liczbę celów, ich współrzędne, skład i ugrupowanie bojowe; kierunki i wysokości działania; prawdopodobny manewr w celu pokonania OPL; charakter i intensywność stosowanych przez nieprzyjaciela zakłóceń; spodziewana długość i gęstość nalotu; czas dolotu celów; działalność własnego lotnictwa i inne dane.

Podstawę kierowania ogniem stanowi decyzja dowódcy do odparcia nalotu nieprzyjaciela powietrznego. W niej z zasady określa się: cele powietrzne do zniszczenia których zesrodkowuje się główny

wysiętek środków przeciwlotniczych; oddziały /pododdziały/, które wyznacza się do odparcia nalotu i podział celów między nimi; sposoby ogniowego oddziaływania /zesrodkowanie lub podział ognia/ i zadania ogniowe, które stawia się uwzględniając odległość wykrycia i liczbę celów powietrznych, możliwości środków dowodzenia i środków ogniowych.

Pododdziałom /oddziałom/ przeciwlotniczym z zasady podaje się: współrzędne i numer celu, kolejność prowadzenia ognia, w przypadkach koniecznych również sposób współdziałania z sąsiednimi pododdziałami przeciwlotniczymi i lotnictwem myśliwskim, a także odpowiednie komendy /ispołnitelną komandą/.

Wskazanie celów środkom przeciwlotniczym realizuje się: według kwadratów siatki /patrz siatka OPL/; prostokątnych lub sferycznych współrzędnych; kierunków /azymuta lub stron świata/; dozoru sektorów - określając granice obszaru lotu celów w płaszczyźnie poziomej; względem celów - wskazując położenie celu w grupie w stosunku do innego celu.

Dla kierowania ogniem wykorzystuje się techniczne środki zobrazowania sytuacji powietrznej; przekazania i zbioru informacji radiolokacyjnej; wskazywania celów i przekazania komend dowodzenia; zobrazowania danych o położeniu, stanie i działalności bojowej środków przeciwlotniczych; elektroniczne urządzenia obliczeniowe /zestawy/ dla zobrazowania sytuacji powietrznej, wymiany informacji, podziału celów i wypracowania optymalnych decyzji do prowadzenia ognia.

"Instrukcja kierowania ogniem artylerii
naziemnej, cz. I. kierowanie ogniem dywi-
zjonu /pułk brygady/"wyd. MON 1965 r.
sygn. Art. 249/65

"Kierowanie ogniem artylerii stanowi całokształt przedsięwzięć
oraz czynności dowódców artylerii i ich sztabów w celu przygoto-
wania i najkorzystniejszego zastosowania ognia do rażenia npla".^{x/}

Kierowanie ogniem obejmuje:

- organizację i prowadzenie rozpoznania;
- określenie rodzaju i współrzędnych celów;
- organizację łączności;
- dowiązanie topogeodezyjne;
- przygotowanie meteorologiczne;
- przygotowanie balistyczne;
- przygotowanie techniczne;
- planowanie ognia;
- postawienie zadań ogniowych oraz podawanie komend do wywołania,
przeniesienia i przerwania ognia;
- określenie nastaw do ognia skutecznego;
- kontrolę gotowości pododdziałów do wykonania zadań ogniowych;
- poprawienie i kontrolę wyników ognia.

x/ Uwaga: podobnie ujmuje "Instrukcja strzelania i kierowania
ogniem artylerii naziemnej. Wyd. MON-1976 r.
sygn. Art. 585/76

Instrukcja kierowania ogniem
artylerii przeciwlotniczej wojsk OPL.
Wyd. MON/SWOPL-1970 r. Sygn. Wojska OPL 66/59.

Rozdział I

OGÓLNE ZASADY KIEROWANIA OGNIEM

1. Kierowanie ogniem jest podstawą dowodzenia artyleria przeciwlotniczą. Polega ono na realizowaniu przez dowódców i sztaby przedsięwzięć zapewniających jak najpełniejsze wykorzystanie możliwości ogniowych artylerii przeciwlotniczej w celu zadania maksymalnych strat nieprzyjacielowi działającym z powietrza.

Kierowanie ogniem oddziału /pododdziału/ artylerii przeciwlotniczej obejmuje całokształt czynności dowódcy oddziału /pododdziału/ i załóg punktów dowodzenia w zakresie zwalczania powietrznych środków napadu nieprzyjaciela.

Należyście zorganizowane i sprawne kierowanie ogniem jest podstawą pomyślnego wykonania zadań przez oddziały /pododdziały/ artylerii przeciwlotniczej.

2. Kierowanie ogniem artylerii przeciwlotniczej obejmuje:

- doprowadzenie pułku /baterii/ do stanu gotowości numer jeden;
- ocenę sytuacji powietrznej, skażeń promieniotwórczych, chemicznych i zakażeń biologicznych oraz ocenę możliwości ogniowych pułku /baterii/;
- podjęcie decyzji do odparcia nalotu nieprzyjaciela;
- podstawienie bateriom zadań ogniowych;
- realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami obrony przeciwlotniczej;
- kontrolę wykonania przez pododdziały zadań ogniowych, nadzór nad zużyciem i uzupełnieniem amunicji;
- ocenę i ewidencję wyników działań bojowych oraz meldowanie o nich przełożonym.....

5. Kierowanie ogniem pułku /baterii/ artylerii przeciwlotniczej organizuje się po otrzymaniu zadania bojowego.

W zakres czynności przygotowawczych wchodzi:

- organizowanie rozpoznania środków napadu powietrznego i wskazywania celów;
- organizowanie łączności;
- przygotowanie SD /RPD/ pułku /baterii/ do pracy;
- przygotowanie pułku /baterii/ do strzelania;
- opracowanie i doprowadzenie do wykonawców "Zarządzenia bojowego do organizacji rozpoznania, kierowania ogniem i współ-

działania".

6. W zależności od charakteru działań osłanianych wojsk, od ugrupowania bojowego pułku artylerii przeciwlotniczej, możliwości organizacji rozpoznania i wskazywania celów oraz od sposobu działania nieprzyjaciela z powietrza, kierowanie ogniem pułku artylerii przeciwlotniczej może być scentralizowane lub zdecentralizowane.

7. Scentralizowane kierowanie ogniem jest podstawowym sposobem kierowania ogniem artylerii przeciwlotniczej; polega na połączeniu ^{działań} wszystkich baterii dla odparcia nalotu nieprzyjaciela powietrznego; jest zgodne z decyzją dowódcy pułku, a podstawowym jego warunkiem jest jednomyślne rozumienie sytuacji powietrznej oraz terminowe postawienie zadań ogniowych bateriom.

Scentralizowane kierowanie ogniem umożliwia najpełniejsze wykorzystanie możliwości ogniowych pułku i zapenia najmniejsze zużycie amunicji. Stosuje się je we wszystkich wypadkach, kiedy istnieje możliwość terminowego postawienia zadań ogniowych bateriom.

Podczas scentralizowanego kierowania ogniem nie zdejmuje się z dowódców baterii odpowiedzialności za otwarcie na czas ognia i nie ogranicza się ich inicjatywy w przypadku zmiany sytuacji powietrznej.

8. Zdecentralizowane kierowanie ogniem pułku artylerii przeciwlotniczej polega na realizacji wszystkich czynności w zakresie prowadzenia ognia przez dowódców baterii wchodzących w skład pułku /dywizjonu/. Stosuje się je, gdy nieprzyjaciel powietrzny został wykryty w odległości uniemożliwiającej dowódcy pułku terminowe postawienie zadań ogniowych bateriom, podczas odpierania nalotów dużej ilości małych grup i pojedynczych celów powietrznych rozróżkowanych wzdłuż frontu, uszutowanych w głąb i w wysokości, podczas nagłej zmiany sytuacji powietrznej oraz w przypadku utraty łączności z dowódcą pułku.

We wszystkich wypadkach dowódca pułku obowiązany jest informować baterie o sytuacji powietrznej i działaniach własnego lotnictwa myśliwskiego.

R o z d z i a ł V

STRZELANIE ODDEZIAŁEM ARTYLERII PRZECIWLOTNICZEJ DO CELÓW POWIETRZNYCH

52. Bezpośrednie przygotowanie pułku do strzelania rozpoczyna się w momencie otrzymania na stanowisku dowodzenia pułku pierwszych danych o celu powietrznym. Przygotowanie to obejmuje:

- rozpoznanie nieprzyjaciela powietrznego;
- odzwierciedlenie sytuacji powietrznej na planszetach;
- analizę i ocenę sytuacji powietrznej;
- powzięcie decyzji o wyborze celu i sposobie prowadzenia ognia;
- wskazanie celów i postawienie zadań bateriom.

Przygotowanie bezpośrednie powinno być ukończone z takim wyliczeniem, aby baterie mogły rozpocząć strzelanie na granicznych odległościach właściwych dla danego sprzętu.

Instrukcja wojsk OPL.

Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych "KUB".
Wyd. MON/SWOPL - 1975 r. Sygn. Wojska OPL 100/74.

R o z d z i a ł I

ZASADY OGÓLNE

1. Kierowanie ogniem jest częścią składową dowodzenia pułkiem rakiet przeciwlotniczych i stanowi zespół przedsięwzięć wykonywanych w celu najbardziej pełnego wykorzystania możliwości ogniowych baterii rakiet przeciwlotniczych dla zadania nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat.

2. Organizacja kierowania ogniem rakiet obejmuje:

- wybór miejsc dla rozmieszczenia elementów stanowiska dowodzenia i przygotowania ich do pracy;
- organizację rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego;
- organizację łączności dla przekazywania komend, zarządzeń i meldunków oraz dla wymiany informacji o podjętych ^{decyzji} między stanowiskami dowodzenia;
- topogeodezyjne przygotowanie strzelania i kierowania ogniem;
- przekazywanie bateriom ogniowym wskazówek do prowadzenia ognia oraz zasad współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami OPL.

3. Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych zaczyna się w momencie wykrycia celu powietrznego przez radiolokacyjną stację wstępnego poszukiwania lub w chwili otrzymania przez stanowisko dowodzenia pułku danych o nieprzyjacielu powietrznym w sieci powiadamiania. Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych obejmuje:

- przejście pododdziałów pułku w stan gotowości odpowiadającej zaistniałej sytuacji /powietrznej, naziemnej/;
- analizę zadania ogniowego postawionego przez szefa wojsk OPL oraz ocenę sytuacji powietrznej;
- podjęcie decyzji odparcia nalotu, postawienie zadań ogniowych bateriom;
- realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami OPL;
- regulowanie zużycia rakiet w pododdziałach i kierowanie ich uzupełnieniem;
- kontrolę wykonania zadań ogniowych;
- ocenę wyników walki z nieprzyjacielem powietrznym i meldowanie o niej przełożonemu.

5. Do głównych zasad kierowania ogniem należą: centralizacja, wysokie wymagania i elastyczność dowodzenia, ciągłość rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego z wykorzystaniem wszystkich środków rozpoznania; ostrzelanie maksymalnej ilości celów; zmasowanie ognia; ciągłość oddziaływania ogniowego na nieprzyjaciela powietrznego.

6. C e n t r a l i z a c j a k i e r o w a n i a o g n i e polega na stałym kierowaniu przez dowódcę pułku ogniem pododdziałów ogniowych, określeniu stopnia centralizacji i podziału celów, sposobie stawiania zadań ogniowych oraz rodzaju oddziaływania ogniowego na cele powietrzne.

Ciągłość kierowania ogniem osiąga się przez: podejmowanie na czas decyzji i szybkie przekazywanie zadań ogniowych podwładnym niezawodną łączność; zastosowanie przedsięwzięć przeciwko rozpoznaniu nieprzyjaciela; ochronę swóich środków radiotechnicznych przed przeciwdziałaniem przeciwnika; właściwe rozmieszczenie stanowisk dowodzenia; szybkie przekazanie /wrazie potrzeby/ dowodzenia z jednego stanowiska na drugie oraz przywrócenie dowodzenia w przypadku jego naruszenia.

Wymagania dotyczące kierowania ogniem polegają na zdecydowanym i konkretnym wprowadzaniu w życie podjętych decyzji odparcia n a l o t u.

14. Podziału celów między pododdziały ogniowe dokonuje się w zależności od odległości wykrycia celów, ich liczby, stosowania oraz intensywności zakłóceń, a także od rodzaju ugrupowania bojowego pułku. Podział celów może być scentralizowany, zdecentralizowany i kombinowany.

Przy s c e n t r a l i z o w a n y m p o d z i a l e c e l ó w dowódcy baterii samodzielnie wybierają cele do ostrzału i zniszczenia, kierując się wskazówkami do prowadzenia ognia wydanymi przez dowódcę pułku.

Przy k o m b i n o w a n y m podziale celów występuje jednocześnie scentralizowany i zdecentralizowany podział celów. Część pododdziałów ostrzeliwuje wówczas cele wyznaczone przez stanowisko dowodzenia pułku, a część

- cele wybrane samodzielnie.

R o z d z i a ł I

ZASADY OGÓLNE

1. Kierowanie ogniem jest elementem składowym dowodzenia działaniami bojowymi brygady /dywizjonu/. Jego celem jest zapewnienie najbardziej pełnego wykorzystania możliwości bojowych przy odpieraniu nalotu nieprzyjaciela powietrznego.

Kierowanie ogniem brygady /dywizjonu/ rakiet przeciwlotniczych polega na stwierzeniu zadań ogniowych /wskazaniu celu/ oraz wyznaczeniu /zmianie/ wycinków ogniowych, w granicach których dywizjon /bateria/ prowadzi ogień samodzielnie.

2. Kierowanie ogniem zaczyna się w momencie otrzymania danych o nieprzyjacielu powietrznym na stanowisku dowodzenia brygady /dywizjonu/ lub zarządzenia gotowości numer jeden.

Kierowanie ogniem obejmuje:

- przejście brygady /dywizjonu/ w gotowość numer jeden;
- kierowanie radiolokacyjnymi stacjami wstępnego poszukiwania oraz wykrywania i wskazywania celów;
- ocenę sytuacji powietrznej i możliwości ogniowych brygady /dywizjonu/;
- realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami OPL;
- podjęcie decyzji do niszczenia celów powietrznych;
- postawienie zadań dywizjonem /bateriom/ i kontrolę ich wykonania;
- określenie sposobu przygotowania rakiet przez baterię techniczną z uwzględnieniem ich zużycia w czasie odpierania nalotu;
- regulowanie zużycia rakiet w dywizjonach /bateriach/ i kierowanie ich uzupełnieniem;
- ocenę wyników walki z nieprzyjaciелеm powietrznym i meldowanie o nich przełożonemu.

4. Kierowanie ogniem realizuje się na stanowiskach dowodzenia brygady i dywizjonów.

Wytyczne do odpierania nalotu nieprzyjaciela powietrznego współdziałania z innymi środkami OPL oraz informację o podziale celów między nimi otrzymuje dowódca brygady z OK OPL frontu armii/.....

9. W zależności od charakteru działań

działań nieprzyjaciela powietrznego, stopnia gotowości dywizjonów do prowadzenia ognia, ugrupowania bojowego brygady, a także możliwości środków rozpoznania i dowodzenia podział celów może być scentralizowany i zdecentralizowany i kombinowany.

Przy s c e n t r a l i z o w a n y m podziale celów dywizjony prowadzą ogień tylko do celów przydzielonych im do zniszczenia przez stanowisko dowodzenia brygady.

W przypadku z d e c e n t r a l i z o w a n e g o podziału celów dowódcy dywizjonów samodzielnie wybierają cele w określonych wycinkach. Stanowisko dowodzenia brygady w tych przypadkach nie dokonuje podziału celów.

Przy k o m b i n o w a n y m podziale celów, w brygadzie stosuje się jednocześnie scentralizowany i zdecentralizowany podział celów. Dywizjony niszczą cele wyznaczone przez stanowisko dowodzenia brygady; oprócz tego, jeśli część baterii nie prowadzi ognia, dowódcy dywizjonów sami wybierają cele do zwalczania.

Regulamin walki artylerii przeciwlotniczej wojsk lądowych
/pułk artylerii przeciwlotniczej/, wyd. MON/SWOPL - 1971 r.
Sygn. Wojska OPL 74/70

R o z d z i a ł II

DOWODZENIE PUŁKIEM ARTYLERII PRZECIWLOTNICZEJ

1. Zasady ogólne

15. Dowodzenie pułkiem artylerii przeciwlotniczej polega na ciągłym kierowaniu przez dowódcę i sztab działaniem oddziału /pododdziałów/ podczas przygotowania i prowadzenia działań bojowych.

Dowodzenie pułkiem obejmuje:

- utrzymywanie stałej gotowości bojowej i wysokiego stanu moralno-politycznego żołnierzy;
- ciągłe zbieranie i studiowanie danych o sytuacji powietrza i naziemnej;
- podejmowanie w porę decyzji i przekazywanie podwładnym zadań oraz ciągłe kierowanie ogniem i manewrem;
- przygotowanie pododdziałów do działań bojowych i wszechstronne ich zabezpieczenie;
- dowodzenie pododdziałami w toku działań bojowych;
- utrzymywanie ciągłego współdziałania z lotnictwem myśliwską i innymi środkami obrony przeciwlotniczej, z sąsiednimi oddziałami artylerii przeciwlotniczej i osłanianymi wojskami;
- kontrolę wykonania postawionych zadań i udzielenie pododdziałom pomocy.

2. Organizacja działań bojowych

3. Dowodzenie i kierowanie ogniem

28. Jednym z ważniejszych elementów dowodzenia pułkiem artylerii przeciwlotniczej jest k i e r o w a n i e o g n i e m, które obejmuje:

- postawienie baterii w gotowość numer jeden;
- ocenę sytuacji powietrznej, skażeń i zakazań oraz ocenę możliwości ogniowych pułku;
- podjęcie decyzji odparcia nalotu nieprzyjaciela powietrznego;
- postawienie bateriom zadań ogniowych;
- współdziałanie z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami obrony przeciwlotniczej;
- kontrolę wykonania zadań ogniowych przez pododdziały, nadzór nad zużyciem i uzupełnieniem amunicji;

- przedsięwzięcia zmierzające do odtworzenia gotowości bojowej pododdziałów i likwidacji ~~skutków~~ skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela;

- ocenę i ewidencję rezultatów działań bojowych i meldowanie o nich przełożonemu.

W kierowaniu ogniem pułku można przyjąć system planszety lub zautomatyzowany.

33. W zależności od charakteru działań osłanianych wojsk, ugrupowania bojowego pułku, możliwości środków rozpoznania i dowodzenia oraz charakteru działania nieprzyjaciela powietrznego, kierowanie ogniem pułku być scentralizowane lub zdecentralizowane.

Scentralizowane kierowanie ogniem jest zasadniczym sposobem kierowania ogniem pułku artylerii przeciwlotniczej. Polega ono na połączeniu działań wszystkich baterii dla odparcia nalołu nieprzyjaciela powietrznego, zgodnie z decyzją dowódcy pułku, a podstawowym jego warunkiem jest jednomyślne rozumienie sytuacji powietrznej oraz terminowe postawienie zadań ogniowych bateriom.

Scentralizowane kierowanie ogniem umożliwia najpełniejsze wykorzystanie możliwości ogniowych pułku i zapewnia najmniejsze zużycie amunicji. Stosuje się je zawsze gdy jest możliwość terminowego postawienia zadań ogniowych bateriom.

Podczas scentralizowanego kierowania ogniem dowódcy pododdziałów odpowiedzialni są za otwarcie na czas ognia oraz podjęcie decyzji w przypadku zmiany sytuacji powietrznej.

Zdecentralizowane kierowanie ogniem pułku artylerii przeciwlotniczej polega na podejmowaniu przez dowódców baterii samodzielnych decyzji odpierania nalołów i prowadzenia ognia. Stosuje się je, gdy nieprzyjaciel powietrzny został wykryty w odległości uniemożliwiającej dowódcy pułku terminowe postawienie zadań ogniowych bateriom, podczas odpierania nalołów dużej ilości małych grup i pojedynczych w głąb i według wysokości, podczas nagłej zmiany sytuacji powietrznej oraz w przypadku utraty łączności ze stanowiskiem dowodzenia. We wszystkich tych wypadkach dowódca pułku obowiązany jest informować baterie o sytuacji powietrznej i o działalności własnych samolotów.

Kierowanie ogniem baterii odbywa się przez radio lub telefonicznie przez wydawanie komend i wskazywanie celów.

Projekt regulaminu walki wojsk OPL -Brygada, pułk,
dywizjon, ^{baterya} ~~katedra~~. Oprac. SWOPL - 1981 r.

R o z d z i a ł II

DOWODZENIE WOJSKAMI OPL

1. Postanowienie ogólne

28. Dowodzenie wojskami OPL jest to celowa i ukierunkowana działalność szefów, dowódców i sztabów wojsk OPL polegających na utrzymaniu wysokiej gotowości bojowej związków taktycznych oddziałów i pododdziałów wojsk obrony przeciwlotniczej, przygotowaniu ich do działań bojowych i kierowaniu nimi podczas wykonywania postawionych zadań.

Dowodzenie obejmuje: ciągły zbiór, studiowanie i analizę danych dotyczących aktualnej sytuacji; podejmowanie decyzji; stawianie zadań i doprowadzenie ich do podwładnych; kierowanie ogniem i manewrem związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów; organizację i utrzymanie współdziałania, organizację i prowadzenie pracy partyjno-politycznej; bojowe, specjalne, tyłowe i techniczne zabezpieczenie działań bojowych; organizację łączności; bezpośrednio kierowanie przygotowaniem wojsk OPL do wykonania zadań oraz ich działalnością bojową; organizację i przeprowadzenie kontroli oraz inne przedsięwzięcia.

4. Dowodzenie wojskami OPL podczas odpierania uderzeń nieprzyjaciela powietrznego

61. Dowodzenie wojskami OPL podczas odpierania uderzeń nieprzyjaciela powietrznego organizuje się z uwzględnieniem prowadzonego charakteru i sposobów jego działania, a także zadań wykonywanych przez związki taktyczne /oddziały/ OPL i warunków współdziałania z lotnictwem myśliwskim, wojskami OPK, a na kierunku nadmorskim - siłami OPL Marynarki Wojennej.

62. Dowodzenie realizuje się:

- w SD OPL armii - przeciwlotniczymi /radiotechnicznymi/ związkami taktycznymi /oddziałami/ podporządkowania armijnego; lotnictwem myśliwskim osłaniającym armię /poprzez punkt dowodzenia bojowego lotnictwem myśliwskim /PDB LM/; środkami OPL dywizji zmechanizowanych /pancernych/;

- z SD przeciwlotniczego /radiotechnicznego/ związku taktycznego /oddziału/ - pododdziałami przeciwlotniczymi /radiotech-

nicznymi/;

- z PD OPL dywizji - pułkiem przeciwlotniczym i środkami OPL pułków zmechanizowanych /pancernych/;

- z PD OPL pułku - przeciwlotniczymi pododdziałami pułku.

64. Zadania bojowe do odparcia nalotu stawiane są przez szefa wojsk OPL osobiście lub po przez grupę dowodzenia bojowego SD OPL, a zadania dla lotnictwa myśliwskiego, stawiane są z reguły poprzez dowódcę PDB CDB LMF.

Szef wojsk OPL armii podczas stawiania zadań do odparcia nalotu z reguły określa: jakie przeciwlotnicze związki taktyczne /oddziały/ wyznacza się do odparcia nalotu, numery celów lub kierunki sektory, wysokości na których cele powinny być niszczone ogniem przeciwlotniczych związków taktycznych /oddziałów/ i przez lotnictwo myśliwskie.

Szef OPL dywizji po otrzymaniu zadań ogniowych wskazuje dowódcy pułku przeciwlotniczego i szefom OPL pułków numery celów przeznaczonych do niszczenia.

Dowódcy przeciwlotniczych związków taktycznych /oddziałów/ i szefowie OPL ^{pułków} zmechanizowanych /pancernych/ otrzymawszy zadanie dokonują rozdziału wyznaczonych /wybranych/ celów dla poszczególnych pododdziałów, stawiają zadania ogniowe i w razie konieczności określają rozchód rakiet na każdy cel.

Jednocześnie z postawieniem zadań przeciwlotniczym związkom taktycznym i oddziałom określa się zasady i sposób współdziałania z lotnictwem myśliwskim w strefach ich ognia.

66. Na SD OPL armii i SD związku taktycznego /oddziału/ organizuje się stałe dyżury bojowe. Z chwilą pojawienia się nieprzyjaciela powietrznego w strefie rozpoznania radiolokacyjnego, lub z chwilą otrzymania o nim danych z SD OPL przełożonego /sąsiada/ obsługa bojowa stanowiska dowodzenia wykonuje następujące zadania: zabezpiecza terminowe przejście wojsk OPL do gotowości numer jeden i udokładnia dane o charakterze nalotu, przygotowuje dane do podjęcia decyzji na odparcie nalotu; zabezpieczenia terminowe doprowadzenie zadań ogniowych do podwładnych i kontrolę ich wykonania.

68. Szef wojsk OPL armii otrzymawszy dane o nieprzyjacielu powietrznym, ocenia sytuację powietrzną, stan sił i środków OPL, podejmuje decyzję do odparcia nalotu i stawia zadania wojskom OPL, i lotnictwu myśliwskiemu, a także udokładnia sposób współdziałania z wojskami OPL frontu i sąsiadów.

69. W rezultacie oceny sytuacji szef wojsk OPL armii podejmuje decyzję do odparcia nalotu w którym określa: na jakich

kierunkach lub do zniszczenia jakich grup nieprzyjaciela powietrznego skupić główny wysiłek obrony przeciwlotniczej, gdzie, kiedy, kto i jakimi siłami powinien zniszczyć nieprzyjaciela powietrznego, sposób współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim podczas odparcia nalotu.

Regulamin walki wojsk raketowych obrony powietrznej kraju.
Brygada /dywizja, pułk/, wyd. DW OPK - 1981 r. sygn. OPK 843/80

ZASADY DOWODZENIA

38. Dowodzenie jest to działalność dowództw wszystkich szczebli, mająca na celu zabezpieczenie wykonania przez podległe wojska postawionych im zadań.

Dowodzenie wojskami raketowymi obrony powietrznej kraju polega na ciągłym oddziaływaniu przez dowódcę i sztab na podległe wojska w celu pomyślnego wykonania postawionych zadań.

39. Dowodzenie pododdziałami wojsk raketowych obejmuje:

- kształtowanie wysokiego stanu moralno-politycznego podległych żołnierzy;
- utrzymywanie zdolności do terminowego osiągnięcia gotowości bojowej;
- ciągłe i uporczywe prowadzenie rozpoznania nieprzyaciela powietrznego;
- terminowe podejmowanie decyzji i doprowadzenie zadań do podwładnych;
- realizację przedsięwzięć przygotowania wojsk do prowadzenia działań bojowych oraz wszechstronnego ich zabezpieczenia;
- dowodzenie wojskami w czasie prowadzenia działań;
- organizację i realizację ciągłego współdziałania;
- stałą kontrolę wykonania postawionych wojskiem zadań i udzielenie im pomocy.

40. Dowodzenie wojskami raketowymi powinno być: operatywne, ciągłe, stanowcze, elastyczne i skryte.

KIEROWANIE OGNIEM DYWIZJONÓW RAKETOWYCH

47. Kierowanie ogniem dywizjonów raketowych jest to całokształt działalności dowódcy, sztabu i grup bojowych stanowiska dowodzenia w czasie odpierania nalotu mającej na celu maksymalne wykorzystanie możliwości ogniowych.

Kierowanie ogniem dywizjonów raketowych stanowi część składową dowodzenia dywizjonami w czasie działań bojowych.

48. Kierowanie ogniem dywizjonów raketowych obejmuje:

- udeklarowanie zadań do zniszczenia celów wskazanych przez dowódcę korpusu /starszego dowódcę połączonego stanowiska dowodzenia/;

- wszechstronną ocenę sytuacji powietrznej;

- podjęcie decyzji dotyczącej przeprowadzenia walki z nieprzyjacielem powietrznym;
- postawienie zadań dywizjonom;
- realizacja współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami obrony powietrznej;
- kontrolę wykonania postawionych zadań;
- ewidencjonowanie rezultatów walki i składanie meldunków przełożonym.

52. Kierowanie ogniem dywizjonów raketowych może odbywać się sposobem scentralizowanym, zdecentralizowanym i mieszanym.

53. Scentralizowany sposób kierowania ogniem dywizjonów jest sposobem podstawowym i stosuje się go zwłaszcza wtedy, kiedy zapewnia on skuteczne niszczenie celów ze wszystkich kierunków i w całym przedziale wysokości spodziewanego uderzenia nieprzyjaciela powietrznego.

Scentralizowany sposób kierowania ogniem polega na tym, że wskazanie celów i postawienie zadań dywizjonom raketowym do ich zniszczenia odbywa się ze stanowiska dowodzenia brygady raketowej.

54. Zdecentralizowany sposób kierowania ogniem dywizjonów stosuje się w sytuacjach wymuszonych brakiem łączności w kanałach dowodzenia lub brakiem możliwości terminowego wskazywania celów dywizjonom raketowym.

Zdecentralizowany sposób kierowania ogniem polega na tym, że dowódcy dywizjonów raketowych, kierując się decyzją dowódcy brygady odnośnie organizacji i prowadzenia działań bojowych przedstawią w rozkazie i planie działań bojowych lub uprzednio postawionym zadaniom, samodzielnie podejmują decyzję dotyczącą zniszczenia celów.

55. Mieszany sposób kierowania ogniem stosuje się w sytuacjach taktycznych nie pozwalających w pełni wykorzystać scentralizowanego sposobu kierowania jak: utrata łączności w kanale dowodzenia z niektórymi dywizjonami, dużą gęstość nalotu nieprzyjaciela, silne zakłócenie radiotelegraficzne lub niedostateczna głębokość informacji radiolokacyjnej wojsk radiotechnicznych nie pozwalająca na terminowe postawienie zadań ogniowych dywizjonom.

Mieszany sposób kierowania ogniem polega na tym, że dowódcy niektórych dywizjonów ze składu brygady w swoich sektorach bojowych lub w strefie ognia brygady /do określonych rubieży kierowania ogniem/ podejmują decyzje dotyczącą zniszczenia

celów samodzielnie, a dowódcy dywizjonów brygady, znajdujący się w innych sytuacjach taktycznych, otrzymują wskazania i zadania odnośnie zniszczenia celów ze stanowiska dowodzenia brygady.

PRZYGOTOWANIE DO DZIAŁAŃ BOJOWYCH

84. Przygotowanie brygady raketowej do działań bojowych jest to realizacja całości kształtu przedsięwzięć planistycznych i organizacyjnych zapewniających wykonanie zadania bojowego.

Przygotowanie brygady do działań bojowych obejmuje:

- podjęcie decyzji dotyczącej organizacji i prowadzenia działań;
- opracowanie dokumentów bojowych;
- postawienie zadań bojowych;
- organizację systemu ognia i systemu dowodzenia;
- organizację systemu rozpoznania;
- organizację zabezpieczenia działań bojowych;
- przygotowanie pododdziałów do wykonania zadań.

..... Wszystkie przedsięwzięcia, poprzedzające postawienie zadań bojowych podległym pododdziałom, nazywa się planowaniem działań bojowych, a pozostałe - organizacją działań bojowych.

85. Okres przygotowania do działań bojowych zaczyna się z chwilą otrzymania zadania bojowego, a kończy - rozpoczęciem działań bojowych.

104. Organizacja systemu ognia w brygadzie raketowej składa się z zespołu przedsięwzięć związanych z rozmieszczeniem pododdziałów w ugrupowaniu bojowym brygady, przeprowadzeniem prac zapewniających osiągnięcie wymaganych dopuszczalnych kątów zakrycia, topograficznym przygotowaniem dowodzenia i strzelania, oblotem stacji radiolokacyjnych przez samoloty o różnej skutecznej powierzchni odbicia i określeniem sposobów kierowania ogniem - w zależności od podziewanej sytuacji powietrznej.

105. Organizacja systemu dowodzenia w brygadzie raketowej składa się z zespołu przedsięwzięć, związanych z wyborem, rozbudową i przygotowaniem do pracy stanowisk dowodzenia brygady i podległych dywizjonów, topograficznym dowiązaniem elementów ugrupowania bojowego, organizację łączności i sprowadzeniem zaplanowanych sposobów kierowania ogniem pododdziałów.

106. Organizacja rozpoznania w brygadzie raketowej składa się z zespołu przedsięwzięć wykonywanych przez dowódcę, sztab i podległe dywizjony w celu zdobycia wiadomości o stanie,

ugrupowaniu, strukturze organizacyjnej oraz działaniu środków
napadu powietrznego.

Materiały do szkolenia operacyjno-taktycznego /problematyka wojsk OPL/, wyd. MON/Sztab Gen. WP - 1976 r., sygn. Szt.Gen wewn. 20/1/76.

II. Rozpoznanie ŚNP i kierowanie ogniem w brygadzie rakiet przeciwlotniczych "KRUG"

Kierowanie ogniem brygady rakiet przeciwlotniczych jest kompleksem przedsięwzięć realizowanych w celu jak napełniejszego wykorzystania możliwości ogniowych i baterii dla odparcia nalotów nieprzyjaciela powietrznego i zadania mu maksymalnych strat.

Kierowanie ogniem brygady rakiet przeciwlotniczych obejmuje osiągnięcie gotowości do prowadzenia ognia zgodnie z wymogami sytuacji powietrznej i naziemnej; zorganizowanie systemu ognia brygady; analizę zadania ogniowego otrzymanego z OK OPL armii, ocenę sytuacji powietrznej i możliwości ogniowych brygady; kierowanie pracą RSWP; podjęcie decyzji do odparcia nalotu /zniszczenia celów/ i postawienie zadań ogniowych; realizację współdziałania z LM i innymi środkami OPL; normowanie zużycia rakiet i kierowanie ich uzupełnieniem w pododdziałkach; kontrolę wykonania zadań przez pododdziały; ocenę rezultatów walki i meldowanie o nich przełożonemu.

Podstawowymi zasadami kierowania ogniem są: centralizacja; koncentracja ognia; nieprzerwane oddziaływanie ogniowe na cel; ostrzelanie możliwie największej liczby celów powietrznych; stanowczość i giętkość dowodzenia.

IV. Kierowanie ogniem artylerii i rakiet przeciwlotniczych związku taktycznego.

ORGANIZACJA SYSTEMU OGNIĄ OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ

Przez "system" ognia należy rozumieć ogień pododdziałów rakiet i artylerii przeciwlotniczej, ugrupowanych zgodnie z planem OPL, w celu zwalczania środków napadu powietrznego na podejściach i nad osłanianymi wojskami, organizowany i kierowany oraz ciągle podtrzymywany w toku operacji lub bitwy. System ognia związku taktycznego tworzą środki ogniowe wszystkich pododdziałów i oddziałów obrony przeciwlotniczej, a jest on wzmacniany ogniem broni pokładowej wozów bojowych oraz broni strzeleckiej i maszynowej pododdziałów piechoty.

Definicja jednoznacznie określa, że ogień ten jest wykonywany zgodnie z planem organizowany ciągle i nie może być dowolny, chaotyczny, lecz musi być kierowany.

Kierowanie ogniem odbywa się dwoma sposobami:

- pierwszy, zasadniczy, polega na bezpośrednim stażeniu zadań ogniowych, kontroli ich wykonania i ingerencji w czasie wykonywania zadań;

- drugi polega na wcześniejszym opracowaniu wytycznych do prowadzenia ognia i przekazaniu ich pododdziałom i sprawdzeniu znajomości. Stosuje się go przy zdecentralizowanym systemie dowodzenia środkami OPL oraz w pododdziałach ogólnowojskowych, z którymi nie organizuje się łączności, np. plutony PKM, broń pokładowa kompanii czołgów itp.

Organizatorem systemu ognia przeciwlotniczego jest szef obrony przeciwlotniczej dywizji, pułku zmechanizowanego /pcz/, dowódca oddziału i pododdziału rakiet lub artylerii przeciwlotniczej.

W celu wypracowania efektywnego systemu ognia należy wykonać wiele czynności, które obowiązują w zależności od szczebla dowodzenia.

Czynności te można podzielić na:

- organizacyjno-taktyczne, związane z ugrupowaniem oddziałów i pododdziałów zgodnie z planem obrony przeciwlotniczej;

- organizacyjno-ogniowe - wpływające bezpośrednio na efektywność oddziaływania ogniowego i określające kontrolne ustalenia organizacyjne.

ZASADY KIEROWANIA OGNIEM ARTYLERII I RAKIET PRZECIWLOTNICZYCH

Rola szefa OPL dywizji /pułku/ w zakresie kierowania podległym ogniem polega na:

- wypracowaniu i zorganizowaniu systemu ognia przeciwlotniczego dywizji/pułku/;

- bezpośredniemu kierowaniu działaniami bojowymi podległych oddziałów i /pododdziałów/, ~~zawieszona~~ ^{zawieszona} na podziale środków do konkretnych celów powietrznych, a także na utrzymaniu wysokiej gotowości bojowej.

Pierwsze zadanie dotyczące wypracowania systemu ognia zostało omówione na początku artykułu. Jednym z zadań szefa OPL, jak wspomniano, jest wyznaczenie zadań poszczególnym środkom ogniowym do zwalczania ~~ich~~ wskazywanych celów. Przy tym określa on ważność celów i ilość środków do ich zniszczenia. Szef OPL, dzieląc cele powietrzne pomiędzy poszczególne środki ogniowe, nie powinien w zasadzie ominąć żadnego obiektu /celu/ oraz niedopuszczyć do tego,

aby na jeden cel oddziaływało bez potrzeby dużo środków ogniowych - kosztem innych.

Wprowadzenie do uzbrojenia rakiet przeciwlotniczych i wdrożenie systemów automatyzacji dowodzenia wymaga rozszerzenia dotychczas stosowanych pojęć w kierowaniu ogniem, w szczególności dotyczących sposobów podziału celów:

a/ Scentralizowany podział celów /SPC/ polega na prowadzeniu ognia /startu rakiet/ do celów wyznaczonych przez nadrzędny punkt dowodzenia. Podział ten stosuje się w warunkach nieskomplikowanej sytuacji powietrznej, sprawnie działającej łączności i pewności, że podwładny zdąży na czas otworzyć ogień /dokonać startu rakiet/. Ponadto stosuje się go w razie konieczności ześrodkowania ognia do najważniejszych celów, przy dostatecznie pewnym rozpoznaniu celów powietrznych oraz ograniczonej ilości rakiet lub w celu maskowania ogniowego. Jest to najskuteczniejszy i najekonomiczniejszy sposób podziału celów, jednak nie zawsze możliwy do zrealizowania.

Rozróżnia się dwa rodzaje scentralizowanego podziału celów: SPC-1 - jeżeli do jednego celu wyznacza się po jednym środku ogniowym z baterii, wozów bojowych oraz SPC-2 - jeżeli do jednego celu ześrodkowuje się ogień kilku środków ogniowych /baterii, wozów bojowych/.

b/ Edcentralizowany podział celów /EPC/ polega na tym, że decyzje co do zwalczania celów podejmuje bezpośrednio strzelający /podpalający rakiety/, kierując się wytycznymi przełożonego do kierowania ogniem. EPC stosuje się w warunkach skomplikowanej sytuacji powietrznej i braku łączności z przełożonymi. Jest to wprawdzie mniej skuteczny i ekonomiczny podział celów, ale jednocześnie wymuszony brakiem możliwości scentralizowanego dowodzenia.

c/ Mieszany podział celów /MPC/ polega na podejmowaniu decyzji o zwalczaniu niektórych ważniejszych celów przez nadrzędny punkt dowodzenia, pozostałe zaś są zwalczane bezpośrednio według decyzji strzelających. Przy czym strzelający /podwładni/ zwalczają w pierwszej kolejności cele wyznaczone przez nadrzędny punkt dowodzenia. Mieszany sposób podziału celów zawiera w sobie elementy SPC i EPC, a jednocześnie jest najefektywniejszy i najczęściej możliwy do zrealizowania.

d/ Równoległy podział celów /RPC/ polega na prowadzeniu ognia przez dwa różne oddziały do jednego celu. RPC stosuje się przy scentralizowanym podziale celów, w którym przełożony może

w zależności od sytuacji powietrznej postawić zadanie ogniowe do zniszczenia celu /środkowi ogniowemu wskazuje się wybrany cel/ albo wyznaczyć sektor odpowiedzialności, lub zakres wysokości, w którym ten środek ogniowy ma zwalczać cele powietrzne. W ostatnim wypadku strzelający korzysta z uprawnień ZPC, to znaczy wybór i zwalczanie celów odbywa się w granicach wskazanego sektora lub zakresu podzielonej wysokości. Sektor odpowiedzialności lub zakres wysokości wyznacza się na okres odpierania nalotu.

Przy podziale celów należy uwzględnić następującą kolejność zwalczania celów:

- w pierwszej kolejności - cele wskazywane przez przełożonego;
- w następnej - najważniejsze według oceny sytuacji powietrznej;
- w dalszej - z najkrótszym czasem dolotu i tych, których kierunek lotu przechodzi przez kilka stref rażenia rakiet.

Sposób wypracowania decyzji przez szefa OPL ET /pułku/ do odparcia uderzenia lotniczego nieprzyjaciela nie odbiega od ogólnie przyjmowanych zasad. Inne będą warunki jej wypracowania, wynikające z braku wystarczającej ilości czasu, niezbędnych danych do decyzji oraz ciągłych gwałtownych zmian w sytuacji powietrznej. Ogólny schemat wypracowania decyzji do odparcia nalotu obejmuje:

1. Wyjaśnienie zadania ogniowego /ocena roli oddziału lub pododdziału w odparciu nalotu/.
2. Ocena sytuacji powietrznej, w wyniku której następuje wskazanie celów najważniejszych oraz określenie sił i środków do ich zniszczenia.
3. Ocena możliwości ogniowych:
 - gdzie jest ograniczenie ognia;
 - jakie środki można natychmiast wykorzystać do odparcia ataku;
 - komu postawić zadanie ogniowe natychmiast, a komu zmienić
4. Ocena możliwości dowodzenia:
 - do jakich celów można jeszcze zdążyć postawić zadania ogniowe;
 - do jakich celów zastosować ZPC;
 - wybór sposobu postawienia zadania ogniowego /do konkretnego celu lub wydzielenie strefy odpowiedzialności bądź zakresu wysokości/.
5. Ocena sąsiadów:
 - gdzie cele mogą być ostrzelane przez sąsiada;
 - do jakich celów nie prowadzić ognia;

- sposób zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu.

6. Decyzję do odparcia nalotu:

- wybór celu:

- określenie ilości środków ogniowych do zniszczenia wybranego celu;

- przydzielenie ilości rakiet do wykonania zadania;

- wybór sposobu postawienia zadań ogniowych.

7. Postawienie zadań ogniowych.

Kierowanie ogniem przez szefa OPL dywizji czy pułku odbiega nieco od ogólnych zasad realizacji podobnych czynności w pułkach artylerii przeciwlotniczej lub rakiet.

Występują tutaj następujące różnice:

1. Szef OPL stawia zadania ogniowe poprzez dowódcę oddziału lub pododdziałów i dlatego musi ^{więcej} czasu na wypracowanie decyzji i przekazanie zadań niż dowódca oddziału /pododdziału/.

2. Szef OPL na swoim PK otrzymuje dane o sytuacji powietrznej równocześnie z dowódcą pułku i decyzję wypracowują obydwaj równolegle.

3. PK szefa OPL jest lepiej informowany o sytuacji naziemnej i dlatego jego decyzje lepiej uwzględniają potrzeby osłanianych wojsk.

4. PK szef OPL jest lepiej i operatywniej informowany o działaniu własnego lotnictwa i dlatego realizacja współdziałania z LM odbywa się z PK OPL ET.

5. Szef OPL kieruje ogniem równorodnych rodzajów środków OPL, co utrudnia jego działanie.

Wszystko to utrudnia lub wręcz uniemożliwia szefowi OPL dywizji /pułku/ stosowanie metody scentralizowanego podziału celów. Dlatego też szefowie OPL często są zmuszeni do korzystania ze zdecentralizowanego lub mieszanego podziału celów. W tym wypadku ważnym więc elementem w okresie przygotowania systemu ognia jest opracowanie wyczerpujących zasad prowadzenia ognia przy zdecentralizowanym dowodzeniu.

3. KIEROWANIE OGNIEM

Skuteczność oddziaływania ogniowego na nieprzyjaciela powietrznego w decydującej mierze zależy od właściwego wykorzystania możliwości ogniowych. Dlatego też kierowanie ogniem jest podstawowym elementem dowodzenia artylerią przeciwlotniczą i ma na celu najpełniejsze wykorzystanie jej możliwości ogniowych, zadanie nieprzyjacielowi maksymalnych strat, zniszczenie jego, zaniechania wykonania zadania bojowego lub do wykonania go w niekorzystnych warunkach.

C e n t r a l i z a c j a kierowania ogniem w oddziale oznacza, że dowódca danego oddziału w zależności od odległości wykrycia celów powietrznych, ich prędkości i ilości, kursu itp. stawia zadania ogniowe bezpośrednio bateriom. Tak więc przy scentralizowanym kierowaniu ogniem, dowodzenie bateriami w czasie strzelania spoczywa w jednych rękach co zapewnia jednoznaczne zrozumienie sytuacji powietrznej, maksymalne wykorzystanie możliwości ogniowych oddziału oraz najmniejsze zużycie amunicji. Scentralizowane kierowanie ogniem stosuje się zawsze, gdy cele powietrzne zostały wykryte na odległości zapewniających postawienie na czas zadań bateriom. Centralizacja kierowania ogniem nie zdejmuje z dowódców pododdziałów /baterii/ odpowiedzialności za terminowe otwarcie ognia w przypadku braku zadania ogniowego, ani też nie ogranicza ich inicjatywy w przypadku szybkiej zmiany sytuacji powietrznej.

Z d e c e n t r a l i z a c j e woaganei niepodlegnia ogniom dowódcy oddziału i podlegają im samodzielnie pododdziały. Zdecentralizowane kierowanie ogniem stosuje się, gdy cele zostały wykryte /przez RSWP/ na odległościach mniejszych od wymaganych i dowódca pułku /dywizjonu nie może na czas postawić zadań ogniowych przy odpieraniu nalotu dużej ilości celów pojedynczych /małych grup/ rozróżkowanych wazera, w głąb i wwyż, przy szybkiej zmianie sytuacji powietrznej i utracie łączności z RPD.

Kierowanie ogniem obejmuje szereg przedsięwzięć i czynności realizowanych przez sztab pułku /dywizjonu/ i baterie artylerii przeciwlotniczej. Czynności te są wykonywane zarówno w okresie przygotowawczym, jak i w czasie prowadzenia strzelań. W związku z tym całość taktycznych przedsięwzięć wchodzących w zakres kierowania ogniem można podzielić na dwa etapy:

- przygotowanie wstępne do kierowania ogniem;
- kierowanie ogniem.

Przygotowanie wstępne do kierowania ogniem obejmuje prace związane z osiągnięciem gotowości ogniowej przez cały oddział, a mianowicie:

- przygotowanie wstępne baterii i sprawdzenie przygotowania;
- przygotowanie do pracy RSWP;
- przygotowanie do pracy RPD /przygotowanie stolików, organizacja łączności itp/;
- przygotowanie do pracy urządzeń automatycznego systemu kierowania ogniem /jeśli oddział wyposażony jest w taki system/;
- opracowanie i przekazanie bateriom wytycznych dotyczących zasad kierowania ogniem, organizacji rozpoznania, współdziałania z lotnictwem myśliwskim itp.

Kierowanie ogniem rozpoczyna się od momentu otrzymania pierwszych danych /z sieci powiadamiania OPL lub RSWP/ o nieprzyjacielu powietrznym i obejmuje:

- postawienie baterii w stan gotowości numer jeden;
- ocenę sytuacji powietrznej, skażeń promieniotwórczych, chemicznych i zakażeń biologicznych oraz możliwości ogniowych oddziału;
- powzięcie decyzji odparcia nalotu powietrznego nieprzyjaciela;
- wskazanie celów /postawienie zadań/ bateriom;
- nawiązanie współdziałania z lotnictwem myśliwskiego i innymi środkami obrony przeciwlotniczej;
- kontrolę wykonywania zadań ogniowych przez baterię, zużycia amunicji i jej uzupełnienia;
- ocenę wyników działania bojowego oddziału i meldowanie o nich przełożonemu.

Pułk rakiet przeciwlotniczych m2
w walce - podręcznik, Wyd. ASG WP - 1975 r.
nr bibl. 0184.

DOWODZENIE PUŁKIEM RAKIET PRZECIWLOTNICZYCH

Dowodzenie pułkiem rakiet przeciwlotniczych rozumie się jako celową działalność dowódcy i sztabu w zakresie przygotowania działań bojowych i kierowania wysiłku pododdziałów na p-omyślne wykonanie zadań bojowych, realizowaną dzięki twórczemu zastosowaniu zasad sztuki wojennej, zdobywaniu i studiowaniu danych o sytuacji, terminowemu podejmowaniu decyzji stosownie do zamiarów przełożonego i sytuacji, przekazywaniu zadań podwładnych i kontroli ich wykonania.

Dowodzenie pułkiem obejmuje: utrzymanie stałej gotowości bojowej i wysokiego stanu moralno-politycznego pododdziałów; ciągłego zbierania i studiowania informacji o sytuacji powietrznej i naziemnej; podejmowanie w porę decyzji i przekazywanie zadań podwładnym; przygotowanie pododdziałów do działań bojowych i wszelkie strony ich zabezpieczenie; organizację i utrzymanie ciągłego współdziałania i lotnictwem myśliwskim, innymi środkami OPL i osłanianymi wojskami /objektami/; kierowanie działalnością bojową pododdziałów; stałą kontrolę wykonania postawionych zadań i udzielenia pomocy pododdziałom.....

KIEROWANIE OGNIEM PUŁKU RAKIET PRZECIWLOTNICZYCH

Kierowanie ogniem jest częścią składową dowodzenia pułkiem rakiet przeciwlotniczych i przedstawia sobą kompleks przedsięwzięć realizowanych w celu jak najpełniejszego wykorzystania możliwości ogniowych baterii w celu odparcia nalotów nieprzyjaciela powietrznego i zadania mu maksymalnych strat.

Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych obejmuje:

- doprowadzenie pułku do gotowości do prowadzenia ognia stosownie do wymogów sytuacji powietrznej i naziemnej;
- analizę zadania ogniowego otrzymanego z CK OPL armii, ocenę sytuacji powietrznej i możliwości ogniowych pułku;

- kierowanie pracą RSWP;
- podjęcie decyzji o odparciu nalotu /zniszczeniu celów/
i postawieniu pododdziałom zadań ogniowych;
- realizację współdziałania z LM i innymi środkami OPL;
- regulowanie zużycia rakiet i kierowanie ich uzupełnieniem
w pododdziałach;
- kontrolę wykonania zadań przez pododdziały;
- ocenę rezultatów walki i meldowanie o nich przełożonemu.

Podstawowymi zasadami kierowania ogniem są: centralizacja, koncentracja ognia, nieprzerwane oddziaływanie ogniowe na cel, ostrzelanie największej liczby celów powietrznych, stanowczość i giętkość dowodzenia.

Pułk rakiet przeciwlotniczych dywizji /DS, DBanc/ w działaniach bojowych - skrypt, wyd. ASG WP - 1980 r. nr bibl. 01030

R o z d z i a ł k IV

KIEROWANIE OGNIEM PUŁKU RAKIET PRZECIWLOTNICZYCH

Zasady ogólne.

Kierowanie ogniem jest częścią składową dowodzenia pułkiem rakiet przeciwlotniczych i przedstawia sobą przedsięwzięcia realizowane w celu jak najpełniejszego wykorzystania możliwości ogniowych baterii /przeciwlotniczych rakiętowych wozów bojowych/ w celu odparcia nalotów nieprzyjaciela powietrznego i zadania mu maksymalnych strat.

Podstawowymi zasadami kierowania ogniem są: centralizacja, koncentracja ognia, ostrzelenie możliwe największej liczby celów powietrznych, ciągłe oddziaływanie ogniowe na cele, stanowczość i giętkość dowodzenia, ekonomia zużywania sił i środków.

Centralizacja kierowania ogniem wyraża się w postaci wytycznych i zarządzeń dotyczących zasad prowadzenia walki ŚNP przeciwnika, wypracowanych w czasie organizacji systemu ognia oraz bezpośrednim kierowaniu ogniem w czasie odpierania nalotów.

Podział celów w czasie kierowania ogniem jest logicznym procesem wypracowania decyzji walki ogniowej z ŚNP przeciwnika. Występuje w nim szereg sprzeczności i trudności /deficyt czasu, różnorodność celów, narastanie liczby celów, ciągła zmiana sytuacji, nieznaną wagność celów, duża liczba wykonawców, opóźnienie informacji, hierarchia dowodzenia itp./, które wpływają na sposoby podziału celów. Aktualnie wyróżnia się następujące sposoby podziału celów:

- scentralizowany - każdej jednostce ogniowej /grupie jednostek/ przydzielona jest jeden cel;
- zdecentralizowany - każda jednostka ogniowa wybiera sama cele do zwalczania;
- kombinowany - podział celów jest w części scentralizowany i w części - zdecentralizowany.

Przygotowanie kierowania ogniem

Przygotowanie pułku do kierowania ogniem jest etapem wstępnym - organizacyjnym kierowania ogniem. Obejmuje on czynności dotyczące przygotowania pułku do walki ogniowej z ŚNP przeciwnika w sposób skoordynowany, zapewniający maksymalną

efektywność osłony wojsk i obiektów. Etap ten obejmuje:

- utrzymanie wysokiej gotowości bojowej pułku;
- określenie zadań dla środków rozpoznania i sposobu obiegu informacji o przeciwniku powietrznym;
- organizację łączności;
- analizę i realizację wskazówek przełożonych w zakresie współdziałania z IM i środkami OPL sąsiadów;
- przygotowanie do pracy SD pułku, SDO baterii /PRWP/;
- przydział sektora odpowiedzialności dla baterii ogniowych;
- ustalenie sposobu przekazania z jednego punktu dowodzenia na drugi /w prplet "CSA" kompetencji wyboru celu do ostrzelania i podziału celów;
- ustalenie sposobów ześrodkowania i podziału ognia, wyboru celów przy różnych sposobach kierowania ogniem;
- topograficzne zabezpieczenie kierowania ogniem.

R o z d z i a ł VII.

Organizacja obrony przeciwlotniczej dywizji /pułku/ i kierowanie nią w toku walki.

1. Zasady ogólne

Kierowanie obroną przeciwlotniczą dywizji /pułku/ polega na stałym dowodzeniu specjalistycznymi oddziałami ~~prpododdziałami~~ przez dowódcę dywizji /pułku/ i szefa obrony przeciwlotniczej, organizowaniu działań bojowych sił i środków oraz na zespalaniu ich wysiłków z przedsięwzięciami powojskowej OPL w celu wykonania zadań bojowych.

Dowodzenie obroną przeciwlotniczą dywizji /pułku/ obejmuje

- utrzymanie wysokiego ~~stanu~~ moralno-politycznego wojsk ich stałej gotowości bojowej;
- ciągłe zdobywanie i studiowanie danych o sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem działalności środków napadu powietrznego nieprzyjaciela;
- podejmowanie we właściwym czasie decyzji i przekazywanie zadań wykonawcom;
- przygotowanie oddziałów i pododdziałów do działań bojowych oraz wszechstronne zabezpieczenie tych działań;
- organizację i utrzymywanie ciągłego współdziałania;
- kontrolę wykonywanych zadań i udzielanie podwładnym pomocy.

Dowodzenie obroną przeciwlotniczą, podobnie jak dowodzenie każdym rodzajem wojsk powinno być ciągłe, stanowcze i elastyczne.

W pracy szefa OPL dywizji /pułku/ można więc umownie wydzielić dwa zasadnicze elementy kierowania obroną przeciwlotniczą: dowodzenie taktyczne i kierowanie ogniem.

2. Organizowanie OPL dywizji /pułku/

3. Kierowanie OPL w czasie prowadzenia walki.

Zakres czynności związanych z kierowaniem ogniem przez szefa OPL w toku walki jest znaczenie szerszy niż na etapie przygotowawczym i obejmuje trzy podstawowe fazy. P i e r w s z a z nich to zbieranie informacji o całokształcie sytuacji powietrznej i aktualnym stanie środków OPL, ich uogólnianie i podjęcie odpo-

wiednich decyzji. D r u g a to przekazywanie wykonawcom informacji, zadań, zarządzeń i wytycznych. T r z e c i a wreszcie s p r o w a d z a się do analizy i uogólnienia danych o działalności lotnictwa nieprzyjaciela oraz o działaniach środków OPL dywizji /pułku i meldowania ich szefowi wojsk OPL armii /szefowi OPL dywizji/.

Do obowiązków szefa OPL dywizji w pierwszej fazie kierowania ogniem należy;

- bieżące śledzenie aktualnej sytuacji powietrznej, a głównie działań lotnictwa nieprzyjaciela;
- przyjmowanie informacji o celach powietrznych zwalczanych przez środki szczebla nadrzędnego i identyfikowanie tych celów;
- przyjmowanie informacji o przelotach własnego lotnictwa;
- przyjmowanie sygnałów zakazu prowadzenia ognia;
- ocena całości kształtu sytuacji powietrznej;
- ustalenie konieczności przekazywania sygnałów zakazu prowadzenia ognia do oddziałów /pododdziałów/ OPL oraz oddziałów /pododdziałów/ ogólnowojskowych;
- ustalanie konieczności ostrzegania wojsk dywizji^{1/};
- przyjmowanie meldunków o stanie i położeniu własnych środków OPL;

- ustalanie niezbędnej liczby środków OPL w gotowości nr 1. Podstawę do realizacji wymienionych czynności szefa OPL dywizji /pułku/ stanowią:

- informacje, sygnały i zakazy otrzymywane z OK OPL armii /PK OPL dywizji/;
- meldunki o celach powietrznych przyjmowane z różnych źródeł informacji;
- meldunki od dowódców podległych środków OPL /szefów OPL pułku/.

Do czynności Szefa OPL dywizji /pułku/ w ramach przekazywania informacji, zadań, zarządzeń, wytycznych - należy:

- informowanie oddziałów OPL i szefów OPL pułków /pododdziałów OPL/ o celach zwalczanych przez środki szczebla nadrzędnego;
- przekazywanie sygnałów zakazu prowadzenia ognia;
- wydawanie zarządzeń do przejścia w odpowiednie etapy gotowości bojowej;
- realizacja ostrzegania wojsk dywizji^{2/};

1/ Tylko szef OPL dywizji.

2/ Scentralizowane kierowanie ogniem na szczeblu dywizji rozumiane tu jest jako wybór i przydział celów powietrznych do zwalczania określonym środkiem OPL aktualnie jest możliwe w stosunku do samolotów lecących na wysokościach powyżej 1000 m.

- alarmowanie SD dywizji /SD pułku/ w wypadku bezpośredniego zagrożenia uderzeniem z powietrza;

- w sprzyjających warunkach dokonywanie podziału celów i wskazywanie ich do zwalczania pod egłym środkiem OPL.

W trzeciej fazie praca szefa obrony przeciwlotniczej sprowadza się do:

- przyjmowania meldunków i zbierania informacji o działaniach lotnictwa nieprzyjaciela , wynikach prowadzenia ognia do celów powietrznych, stratach poniesionych w oddziałach /pododdziałach/ OPL;

- analizy i uogólnienia zbieranych informacji;

- meldowanie uogólnień danych szefowi wojsk OPL armii /szefowi OPL dywizji/.

R o z d z i a ł IV

DOWODZENIE OBRONĄ PRZECIWLOTNICZĄ

1. ISTOTA ORAZ WYMAGANIA WOBEC DOWODZENIA

Dowodzenie obroną przeciwlotniczą polega na: stałym kierowaniu przez dowódcę podległymi siłami i środkami walki z nieprzyjacielem powietrznym; ~~organizacji siłami i środkami walki z nieprzyjacielem powietrznym~~; organizacji działań bojowych; ukierunkowaniu ich wysiłku do wykonania postawionych zadań.

Dowodzenie obroną przeciwlotniczą oddziałów, związków taktycznych i operacyjnych obejmuje: utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego żołnierzy i stałej gotowości bojowej pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych wojsk OPL oraz innych rodzajów wojsk do odparcia uderzeń nieprzyjaciela powietrznego; ciągłe zdobywanie i analizowanie danych i sytuacji powietrznej oraz wykrywanie zamiarów nieprzyjaciela; podjęcie na czas decyzji, doprowadzenie zadań związanych z obroną przeciwlotniczą do wojsk, organizację działań bojowych i ich wszechstronne zabezpieczenie; organizację i utrzymanie ciągłego współdziałania środków obrony przeciwlotniczej; kierowanie manewrem /przegrupowaniem/ i ogniem, podtrzymywanie i odtwarzanie zdolności i gotowości bojowej związków, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL w toku działań bojowych; stałą kontrolę gotowości wojsk do wykonania zadań obrony przeciwlotniczej oraz ich działań, a także okazanie im pomocy.

Dowodzenie siłami i środkami obrony przeciwlotniczej obejmuje: zespół przedsięwzięć ukierunkowanych na utworzenie we właściwym czasie i utrzymanie w toku walki wymaganego ugrupowania sił i środków OPL; podsystemy rozpoznania i ognia; wszechstronne zabezpieczenie działań bojowych. W zakres dowodzenia wchodzi wszystkie przedsięwzięcia związane z organizacją działań bojowych sił i środków OPL, a mianowicie: zbieranie i opracowanie danych o sytuacji; podjęcie decyzji do obrony przeciwlotniczej, planowanie działań bojowych; postawienie zadań bojowych; rozwijanie sił i środków w ugrupowanie bojowe; organizacja współdziałania i wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych oraz kierowania manewrem /przegrupowaniem/ w toku walki /operacji/.

Ważną częścią składową dowodzenia są przedsięwzięcia związane z kierowaniem siłami i środkami obrony przeciwlotniczej

podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego; wykrywanie i rozpoznawanie celów powietrznych, ocena sytuacji powietrznej, ocena możliwości bojowych podległych sił i środków OPL, podjęcie decyzji do odparcia nalotu, postawienie zadań podwładnym do zwalczania nieprzyjaciela powietrznego i kontrola ich wykonania.

Kierowanie rozpoznaniem i ogniem w związku ze złożonością, krótkotrwałością i gwałtownością zmian sytuacji powietrznej wymaga posiadania w wojskach obrony przeciwlotniczej specjalnych punktów, środków i sposobów dowodzenia.

7. ZASADY DOWODZENIA SIŁAMI I ŚRODKAMI OPL PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW NIEPRZYJACIELA POWIETRZNEGO

Dowodzenie działalnością bojową sił i środków OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego realizuje szef wojsk OPL /szef OPL/ i dowódcy związków /oddziałów i pododdziałów wojsk OPL ze swych punktów dowodzenia.

We wszystkich punktach dowodzenia organizuje się stałe dyżury bojowe.

Dowodzenie siłami i środkami OPL w czasie odpierania uderzeń nieprzyjaciela powietrznego rozpoczyna się od momentu napływu pierwszych danych o celach powietrznych lub wprowadzenia przez nadrzędny punkt dowodzenia gotowości nr 1. Obejmuje ono: przejście wszystkich środków obrony przeciwlotniczej w gotowość nr 1 do odparcia nalotu; dowodzenie środkami rozpoznania; analizę zadania otrzymanego z nadrzędnego punktu dowodzenia OPL; ocenę sytuacji powietrznej /liczba celów powietrznych, ich skład, miejsce znajdowania się w danym momencie, wysokości i kursy lotów w stosunku do osłanianych wojsk i obiektów oraz strefy ognia podległych środków, taktyczne znaczenie każdego z tych celów/; ocenę położenia i możliwości bojowych podległych i współdziałających środków; podjęcie decyzji do odparcia nalotu; postawienie zadań podległym środkom OPL; kontrolę ich wykonania; regulowanie zużycia rakiet /amunicji/ i kierowanie ich uzupełnieniem; kierowanie wszystkimi rodzajami zabezpieczenia działań bojowych.

Przeciwozbrojowa obrona - podręcznik wyd. ASG Sił
Zbrojnych ZSRR im. K.E. Woroszyłowa, Moskwa - 1977 r. /tłumacze-
nie własne/.

R o z d z i a ł III.

Zasady OPL we frontach i armijnych operacjach.

..... Zasady dowodzenia siłami i środkami OPL-L.

Dowodzenie siłami i środkami OPL polega na stałym kierowaniu procesem przygotowania /organizacji/ i prowadzenia przez nie działalności bojowej w celu zapewnienia najbardziej efektywnego wykorzystania możliwości bojowych sił i środków i pomyślnego wykonania przez nie zadań obrony przeciwlotniczej.....

..... Różne funkcje dowodzenia siłami i środkami OPL, w operacji można połączyć w dwie grupy: funkcję dowodzenia /kierowania/ działalnością bojową podczas /w toku/ odpierania uderzeń z powietrza i wszystkie inne /pozostałe/ funkcje dowodzenia.....

..... W rezultacie zróżnicowanych warunków odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego zakres centralizacji kierowania działaniami bojowymi sił i środków OPL może być różny. Tak, na przykład odparcie nalotów ze średnich i dużych wysokości w przypadku niezawodnej łączności systemem dowodzenia, realizuje się na podstawie decyzji szefa wojsk OPL frontu lub armii.

Niszczenie celów powietrznych na małych i bardzo małych wysokościach, w następstwie szczególnie ograniczonego czasu dolotu lotnictwa nieprzyjaciela, realizuje się stosownie do decyzji podejmowanych samodzielnie przez dowódców jednostek i pododdziałów przeciwlotniczych. Na zakres centralizacji dowodzenia może mieć szczególny wpływ sytuacja w zakresie zakłóceń.

Stąd, centralizacja i decentralizacja - to dwie strony jednego procesu dowodzenia i nie należy ich przeciwstawiać, lecz poszukiwać właściwych rozwiązań, odpowiadających konkretnym warunkom dowodzenia i które zapewniają maksymalne wykorzystanie możliwości bojowych dowodzonych sił i środków OPL.....

..... Dowodzenie wojskami OPL armii realizuje się scentralizowane armijnymi jednostkami wojsk OPL przez ich dowódców, siłami i środkami OPL dywizji - przez szefów OPL dywizji.....

W wypadku niespodziewanego napadu z powietrza, lub czasowej utraty łączności PD OPL dywizji i SD armijnych jednostek wojsk OPL z SD OPL armii, a także w czasie odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego na małych wysokościach i w warunkach intensywnych zakłóceń elektronicznych, dowodzenie wojskami OPL armii może być decentralizowane.

W tych warunkach przewiduje się niszczenie nieprzyjaciela

powietrznego samolotnie w ustalonych sektorach /pasach/ na podstawie decyzji szefów OPL dywizji i dowódców jednostek OPL armii.

..... Zadania bojowe oddziałów i pododdziałów OPL podczas odpiernania uderzeń z powietrza, szef OPL dywizji stawia osobiście wówczas, kiedy środki rozpoznawcze zapewniają na czas wykrycie i wskazanie celów /główne w warunkach lotu celów powietrznych na średnich i dużych wysokościach/. W przypadku kiedy odległość wykrycia celów środkami rozpoznania nie zapewniają na czas postawienia zadań oddziałom i pododdziałom z PD OPL dywizji /przy locie celów na małych wysokościach/, ogień do celów powietrznych prowadzi się zgodnie z decyzją dowódcy pułku i dowódców baterii przeciwlotniczych.

Противоздушная оборона сухопутных войск,
под редакцией ген. АНДЕРСЕНА, wyd. Министерство
Обороны ЗСРР - Москва 1979 r. /tłumaczenie
własne/.

7. DOWODZENIE SIŁAMI I ŚRODKAMI OPL /str. 194-199/

..... Dowodzenie środkami OPL wyraża się w dokładnej i przemyślanej organizacji, wszechstronnym zabezpieczeniu działań bojowych oddziałów i pododdziałów OPL, w ukierunkowaniu ich wysiłków na pomyślne wykonanie postawionych zadań osłony wojsk i innych obiektów od uderzeń nieprzyjaciela powietrznego.

Głównymi zadaniami /przedsięwzięciami/ dowodzenia środkami OPL są:

- utrzymanie stałej gotowości bojowej i organizacja dyżurów bojowych;
- ciągły zbiór, studiowanie, analizowanie i ocena danych sytuacji /szczególnie prognozowanie charakteru działań bojowych NIP nieprzyjaciela/, a także przygotowanie kalkulacji i propozycji do podjęcia decyzji;
- we właściwym czasie /terminowo/ planowanie działań bojowych i doposażenie zadań bojowych do oddziałów i pododdziałów OPL, organizacja współdziałania z osłanianymi wojskami, lotnictwem myśliwskim, wojskami OPK i utrzymanie jego w toku działań bojowych;
- organizacja i utrzymanie trwałej łączności z podładnymi i współdziałającymi środkami OPL, sąsiadami i wyższymi przełożonymi /sztabami/, a także realizacja kierowania wojskami;
- organizacja rozwinięcia, urządzenia i pracy bojowej punktów dowodzenia, ich przesunięcia, ochrony i obrony;
- realizacja ciągłej kontroli wykonania postawionych zadań;
- terminowe przedłożenie meldunków przełożonym /wyższemu sztabowi/ i systematyczne informowanie o sytuacji podwładnych, współdziałających sztabów i sąsiadów;

- prowadzenie ewidencji stanu osobowego i środków /limitów/ materiałowych;
- studiowanie i doprowadzenie do oddziałów i pododdziałów OPL uogólnionych doświadczeń bojowych, a także nieprzerwane doskonalenie sposobów dowodzenia.

..... Wynika stąd, że dowodzenie środkami OPL stanowi złożony i nieprzerwany proces, który umownie można podzielić na dwie części.

Do pierwszej części można odnieść przedsięwzięcia w zakresie planowania i wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych środków OPL, a do drugiej części - przedsięwzięcia w zakresie bezpośredniego kierowania środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego.

Pierwsza część przedsięwzięć, aczkolwiek posiada szereg właściwości charakterystycznych dla środków OPL, to ogólnie rzecz biorąc opiera się na ogólnych zasadach dowodzenia wojskami lądowymi.

Druga część przedsięwzięć posiada zasadnicze właściwości i cechuje się szczególną ostrością z uwagi na to, że walka w powietrzu przebiega w trzech wymiarach.

..... W okresie odpierania nalotów opóźnienie informacji o celach powietrznych jest równoznaczne z przepuszczeniem celu. Upraszczone można powiedzieć, że w pierwszym okresie bilans czasu liczony jest na godziny /niekiedy również na doby/, a w drugim - na minuty, a także na sekundy.

Użycie wojsk raketowych i artylerii w walce
i operacji - podręcznik, wyd. MON, sygn. Art. 612/77

4. ZASADY DOWODZENIA I WSPÓŁDZIAŁANIA

Sposoby i środki dowodzenia

Istota dowodzenia. Dowodzenie wojskami raketowymi i artylerią polega na stałym kierowaniu przez dowódców ogólnowojskowych i artyleryjskich oraz przez sztaby całością działalności podległych związków /oddziałów, pododdziałów/ wojsk raketowych i artylerii, związanej z wykonywaniem zadań bojowych. Dowodzenie wojskami raketowymi i artylerią, tak samo jak dowodzenie wojskami armii /dywizją, pułkiem/, powinno być ciągłe, zdecydowane, elastyczne i skryte.

Podstawę dowodzenia wojskami raketowymi i artylerią w operacji /walce/ stanowi decyzje dowódcy oraz wytyczne wyższego przełożonego artylerii.

Sposoby dowodzenia. Dowodzenie wojskami raketowymi i artylerią może być scentralizowane, zdecentralizowane i mieszane.

W dowodzeniu uscentralizowanym dowódca ogólnowojskowy lub artyleryjski określa zadania w zakresie rażenia obiektów /celów/ uderzeniami jądrowymi i ogniem artylerii tak dla bezpośredniopodległych oddziałów /pododdziałów/ raket i artylerii, jak i dla oddziałów /pododdziałów/ podporządkowanych niższemu dowódcy.

W dowodzeniu zdecentralizowanym każdy dowódca ogólnowojskowy i artyleryjski określa zadania jedynie dla tych oddziałów /pododdziałów/ raket i artylerii, które są bezpośrednio do jego dyspozycji.

Dowodzenie mieszane, z zasady stosuje się na szczeblu armii. Polega ono na tym, że czas wykonania uderzeń oraz rozpoczęcia artyleryjskiego przygotowania ataku, zużycia raket i amunicji na wykonanie tego innego zadania określa dowódca armii, a obiekty /cele/ rażenia dla podległych oddziałów raket i artylerii w pasach działania swoich wojsk, sposób przesunięcia i inne zagadnienia - dowódcy dywizji.

Dowódca armii /dywizji/ kieruje uderzeniami podległych mu związków /oddziałów/ raket i ogniem artylerii za pośrednictwem szefa wojsk raketowych i artylerii armii /szefa artylerii dywizji/

Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych "OSA" - operacowanie ppłk E.KOWALSKIEGO /na podstawie materiałów z kursu w ESRR/x/.

Kierowanie ogniem może być rozumiane jako dyscyplina naukowa zajmująca się obiektywnie istniejącymi uwarunkowaniami w organach dowodzenia obroną przeciwlotniczą podczas odpierania uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela oraz jako część składowa procesu dowodzenia oddziałem.

Żadaniem teorii kierowania ogniem jest badać związki pomiędzy treścią decyzji dowódcy a efektywnością strzelania to jest:

- wypracowanie wskazówek w zakresie możliwości szerokiego wykorzystania możliwości ogniowych ugrupowań bojowych oddziałów /pododdziałów/ OPL;

- prognozowanie rezultatów odpierania nalołów lotnictwa przeciwnika;

- wypracowanie wskazówek w celu doskonalenia systemu dowodzenia ogniem, struktur i sposobów kierowania ogniem.

Kierowaniem ogniem rozpatrywane od strony praktycznej, to część/składowa dowodzenia oddziałem /pododdziałem/ rakiet, to zespół przedsięwzięć wykonywanych w celu najbardziej pełnego wykorzystania możliwości ogniowych przeciwlotniczych zestawów rakietowych skierowanych dla zadania nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat.

Organizacja kierowania ogniem pułku rakiet "OSA" obejmuje:

- utrzymanie wysokiej gotowości bojowej pułku;

- określenie zadań dla środków rozpoznania i sposobu obiegu informacji o przeciwniku powietrznym;

- organizację łączności;

- analizę i realizację wytycznych przełożonego w zakresie współdziałania z lotnictwem myśliwskim i środkami OPL sąsiedzi;

- przygotowanie do pracy SD pułku i kontrolę funkcjonowania PU-12;

- przydział sektorów odpowiedzialności dla baterii ogniowych

- ustalenie sposobu przekazania kompetencji w zakresie wyboru celu do ostrzelania i podziału celów z jednego punktu dowodzenia na drugi;

- ustalenie sposobu nadrodkowania i podziału ognia w różnych etapach kierowania ogniem;

- topograficzne zabezpieczenie kierowania ogniem.

Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych "OSA"

Kierowanie ogniem pułku rakiet rozpoczyna się z momentem pojawienia się na SD pułku danych o celach powietrznych, bądź

ogłoszenia dla pułku gotowości Nr 1.

Kierowanie ogniem pułku rakiet obejmuje:

- przejście pułku w gotowości Nr 1;
- kierowanie pracą bojową RSWP;
- ocenę sytuacji powietrznej i możliwości ogniowych pułku
- realizację współdziałania z LM i innymi środkami OPL;
- podjęcie decyzji do niszczenia celu powietrznego;
- postawienie zadań ogniowych bateriom i kontrolę ich

wykonania;

- określenie sposobu przygotowania rakiet w baterii

technicznej;

- regulację zużycia rakiet w bateriach i ich uzupełnienia
- ewidencję startów rakiet i meldowanie o ich rezulta-

tach.

x/ Opracowano na podstawie wykładów i udostępnionej literatury, w Akademii Obrony Przeciwlotniczej Wojsk Lądowych w Kijowie podczas kursu w 1979 r. oraz instrukcji "Prawita strzelby i bojowej pracy na zjeźdźnych raketnych kompleksach wojsk PWO suchojutnych wojsk" nr bibl. PF 19346

Rozprawa doktorska nt. "Doskonalenie systemu obiegu informacji o nieprzyjacielu na szczeblu dywizji zmechanizowanej w natarciu"
- ppłk dypl. M. Kozłowski wyd. ASG WP - 1980 r.

Dowodzenie i jego funkcje, a obieg informacji o nieprzyjacielu.

Istnieje bogata literatura na temat określenia istoty i treści dowodzenia oraz sformułowania definicji dowodzenia wojskami.

Pomijając różnice sformułowań definicji dowodzenia u poszczególnych autorów, przytoczmy jedną z nich. "Dowodzenie wojskami to celowa działalność dowódców, sztabów i innych organów dowodzenia w zakresie przygotowania działań bojowych i kierowania wysiłków wojsk na pomyślne wykonanie zadań bojowych poprzez twórcze zastosowanie zasad sztuki wojennej, zdobywanie i studiowanie danych o sytuacji, terminowe podejmowanie decyzji stosowanie do zamiaru przełożonego i sytuacji, przekazywanie zadań i kontrolę ich wykonania"

Powołując się na teorię organizacji i zarządzania skorzystajmy z definicji kierowania. "Kierowanie jest to w ogóle powodowanie, aby jakikolwiek obiekt /kierowany/ zachował się zgodnie z wolą innego obiektu /kierującego/, a więc polega na oddziaływaniu jednego obiektu na drugi powodującym dla obu określone skutki". Dowodzenie natomiast jest szczególnym przypadkiem kierowania, gdyż dotyczy kierowania całym procesem walki, obejmującym zarówno działania wojsk własnych jak i w możliwie najwyższym stopniu działania wojsk przeciwnika. W tych związkach określeniach kierowania i jego szczególnej postaci - dowodzenia, występują wyraźnie trzy składniki: podmiot ^o kierujący obiektem kierowany i powiązanie między nimi. Powiązanie to polega na takim oddziaływaniu podmiotu kierowania na przedmiot kierowania, które wywołuje zachowanie tego ostatniego zgodnie z wolą podmiotu.

Kierowanie w rozumieniu przyjętym powyżej opiera się na posiadaniu nad kierowanym władzy. W stosunku do podległych wojsk własnych dowódca i sztab posiada władzę organizacyjną wynikającą z hierarchii organizacyjnej. W stosunku do wojsk nieprzyjaciela tego rodzaju władzy nie posiada. Zatem źródłem władzy nad wojskami strony przeciwnej może być tylko przemoc /we wszystkich jej postaciach/ spowodowana działaniem naszych wojsk. Działaniem zdecydowanym a przede wszystkim uprzedzającym

gdzie suma czasów obiegu informacji o nieprzyjacielu /Toi/ do kompetentnego dowódcy i czasu reakcji /Tr/ dowodzonego obiektu - niezbędnego na podjęcie przekazania i wykonanie decyzji - będzie mniejsza lub równa z czasem krytycznym /Tk/ - uwarunkowanym ruchliwością i szybkością działania wykrytego obiektu nieprzyjaciela, co można zapisać: $Toi + Tr \leq Tk$.

5. WYKAZ PODSTAWOWEJ BIBLIOGRAFII

1. Regulaminy walki i instrukcje kierowania ogniem oraz podręczniki i wydawnictwa wyszczególnione w załączonych do niniejszego opracowania aneksach.
2. T. Kotarbiński: Traktat o dobrej robocie. Warszawa 1975 r.
3. A. Aponowicz: Dowodzenie . Warszawa 1961 r.
4. Wł. Mróz: Organizacja i sposoby doskonalenia funkcji, systemów i struktur organów kierowania szczebla taktycznego wojsk lądowych w świetle teorii organizacji i zarządzania /rocznica doktorska/. Warszawa 1973 r.
5. Materiały na konferencję naukową SOW: Współczesne tendencje i kierunki doskonalenia dowodzenia wojskami w polu. Warszawa 1973 r.
6. D. Iwanow, W. Sawieljew, P. Szymański: Zasady dowodzenia wojskami. Warszawa 1972 r.
7. J.A.Andersen, A.J.Drozzin, P.M.Łozik: Protiwowozdusznaja oborona suchoputnych wojsk. Moskwa 1979 r.
8. J. Kurnal: O kierowaniu, dowodzeniu i zarządzaniu. MW 1/1979 r.
9. B. M6rawski: O definicji dowodzenia. MW 91/1976 r.
10. W. Pokruszyński: Podstawowe problemy kierowania ogniem wojsk raketowych OPK w przyszłościowym zautomatyzowanym systemie kierowania /rocznica habilitacyjna/ Warszawa, ASG WP 1976 r.
11. T. Mirowski: Niektóre aspekty centralizacji i decentralizacji w dowodzeniu środkami OPL wojsk lądowych. MW 5/1981 r.
12. Dowodzenie dywizją /pułkiem/ w działaniach bojowych - zasady ogólne /podręcznik cz. I/. Warszawa, ASG WP 1980 r.

Wydrukowano w 4 egz.

Egz. nr. 1 - 3 Bibl.nauk. OES

Egz. nr. 4 kanc. WWL

Wyk. płk T. Mirowski

Druk M.P. z dnia 17.11.81 r.

Nr. ks. masz. pf 4

